

สงครามโลกครั้งที่ ๒ ในยุโรป

World War II in Europe

สัชชัย สุวังบุตร*

Sanchai Suwangbutra

บทคัดย่อ

สาเหตุฉับพลันของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ในยุโรปคือการบุกโปแลนด์ของฝ่ายนาซีในวันที่ ๑ กันยายน ค.ศ. ๑๙๓๙ ฮอดอล์ฟ ฮิตเลอร์คือพลังผลักดันเพราะเขาต้องการสงครามและการมีอำนาจทางเชื้อชาติ สงครามต่อสู้ในสามแนวรบคือแนวรบด้านตะวันออก แนวรบด้านตะวันตก และอิตาลี ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อสงครามเกิดขึ้นใน ค.ศ. ๑๙๔๔ เมื่อกองทัพอังกฤษ-สหรัฐ ยกพลขึ้นบกเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๔ สงครามครั้งนี้เป็นสงครามเบ็ดเสร็จที่ครอบคลุมทั่วโลกและสิ้นสุดลงใน ค.ศ. ๑๙๔๕ สงครามในยุโรปยุติลงเมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ และสงครามในเอเชียสิ้นสุดเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ เมื่อญี่ปุ่นยอมแพ้ สงครามยุติลงพร้อมกับพัฒนาการของเทคโนโลยีใหม่ ๒ เรื่องซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อโลกหลังสงครามนั่นคืออำนาจนิวเคลียร์และชิปนาวูร์ข้ามทวีป

คำสำคัญ : ฮอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ สงครามเบ็ดเสร็จ อำนาจนิวเคลียร์ ชิปนาวูร์ข้ามทวีป

* ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร; ภาควิชาศึกษาราชบัณฑิตยสถาน สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

Abstract

The immediate cause of World War II in Europe was the Nazi invasion of Poland on 1 September, 1939. The driving force was Adolf Hitler who wanted war and racial domination. The war was fought on three main fronts : East, West and Italian. The turning point of the war was in 1944 when the Anglo-American landing took place in Normandy on 6 June 1944. It was a total war covering the entire globe and ended in 1945. The war in Europe ended on 8 May 1945 and the war in Asia ended on 15 August 1945 when Japan agreed to surrender. The war ended with the development of two new technologies that greatly influenced the course of the postwar world - atomic power and the ballistic missile.

Keywords : Adolf Hitler, total war, atomic power, ballistic missile

สงครามโลกครั้งที่ ๒ (ค.ศ. ๑๙๓๙-๑๙๔๕) เป็นการรบระหว่างประเทศมหาอำนาจอักษะ (Axis Powers) กับมหาอำนาจพันธมิตร (Allied Powers) เป็นมหาสงคราม (Great War) และสงครามเบ็ดเสร็จ (Total War) ซึ่งไม่เพียงเฉพาะทหารของประเทศคู่สงครามต้องสู้รบกันเท่านั้นแต่พลเรือนในแนวหลังก็ตกเป็นเป้าของสงครามด้วยและอาคารบ้านเรือนทั้งที่อยู่อาศัยก็เป็นสมรภูมิรบด้วยเช่นกัน ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ (ค.ศ. ๑๙๑๔-๑๙๑๘) ทหารของแต่ละฝ่ายคู่สงครามต้องขุดสนามเพลาะในแนวหน้าจนกลายเป็นสงครามในสนามเพลาะ (Trenches Warfare) แต่ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ พลเรือนก็ต้องขุดอุโมงค์เป็นหลุมหลบภัยทางอากาศ ในขณะที่สงครามเริ่มทวีความรุนแรงและขยายขอบเขตออกจากทวีปยุโรปไปยังดินแดนต่างๆ ของโลกรวมทั้งบรรดาอาณานิคมของประเทศมหาอำนาจในยุโรปถูกดึงให้เข้าร่วมสงครามเพื่อสนับสนุนประเทศแม่ของตน

กองทัพของทั้งฝ่ายเผด็จการและประชาธิปไตยก็โจมตีประชาชนของทั้งสองฝ่ายอย่างไร้ความปราณีและสังหารมลัญชีวิตผู้คนจำนวนมากอย่างไร้ค่าซึ่งไม่เคยปรากฏมาก่อน ทำให้คริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ ในแง่มุมหนึ่งได้ชื่อว่าเป็นศตวรรษแห่งความรุนแรงและการทำลายล้าง ตลอด ๗ ปีของสงครามจึงเป็นช่วงเวลาแห่งความกลัวและเป็นการทดสอบความแข็งแกร่งของประชาชนของทั้งสองฝ่ายซึ่งต่างต้องต่อสู้เพื่อชีวิตรอดจากความทุกข์ยากลำบากที่พบบ

เส้นทางสู่สงคราม

สงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายทำสงครามเพื่อขยายอำนาจของเยอรมนีโดยมีอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ (Adolf Hitler) ผู้นำพรรคนาซีหรือพรรคแรงงานสังคมนิยมแห่งชาติเยอรมันเป็นผู้นำ นับตั้งแต่ฮิตเลอร์ก้าวสู่อำนาจทางการเมืองในปลายเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๓๓ เขาเริ่มดำเนินการรวบอำนาจในการปกครองประเทศระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๓-๑๙๓๔ จนพรรคนาซีเป็นพรรคการเมืองเดียวที่มีอำนาจเด็ดขาด และฮิตเลอร์เป็นผู้นำแห่งไรค์หรือฟือเรอร์ (Führer) ในเวลาอันสั้น ฮิตเลอร์ทำให้เยอรมนีฟื้นตัวจากความหายนะของประเทศที่แพ้สงครามเป็น “เยอรมนีใหม่” (New Germany) ที่มีเสถียรภาพทางการเมืองและสังคมและขยายตัวทางเศรษฐกิจ ชาวเยอรมันส่วนใหญ่ต่างพึงพอใจกับชีวิตภายใต้ร่มธงสวัสดิกะ

ในช่วงเวลาเดียวกันระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๔-๑๙๓๖ ฮิตเลอร์ดำเนินนโยบายทางการเมืองทูตแบบสองหน้าโดยประกาศว่าเยอรมนีต้องการสันติภาพและจะใช้วิธีการสันติในการแก้ไขสนธิสัญญาแวร์ซาย (Treaty of Versailles) แต่เยอรมนีก็เพิ่มงบประมาณด้านการป้องกันประเทศและเร่งเสริมสร้างกำลังรบและกองทัพให้เข้มแข็ง ก่อนหน้านั้นใน ค.ศ. 1932 เยอรมนีเข้าร่วมในการประชุมลดกำลังอาวุธ (Disarmament Conference) กับประเทศต่างๆ ๖๐ ประเทศ ณ นครเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์และเรียกร้องให้ยกเลิกมาตรการทางทหารที่บังคับใช้กับเยอรมนีตามที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญาแวร์ซายและขอให้เยอรมนีมีอาวุธไว้ในครอบครองได้แต่ประสบความสำเร็จล้มเหลวและมีผลให้เยอรมนีในเวลาต่อมาถอนตัวจากการประชุมลดกำลังอาวุธใน ค.ศ. ๑๙๓๓ รวมทั้งลาออกจากการเป็นสมาชิกองค์การสันนิบาตชาติ (League of Nations) ในปีเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ในต้น ค.ศ. ๑๙๓๔ เยอรมนีก็ร่วม

ลงนามกับโปแลนด์ในกติกาสัญญาไม่รุกรานกัน (Nonaggression Pact) เพื่อให้โปแลนด์ คลายความหวาดระแวงในรัฐบาลนาซีที่ทั้งเป็นการเสริมสร้างเกียรติภูมิของเยอรมนีในฐานะ ประเทศที่ส่งเสริมสันติภาพ นานาประเทศในยุโรปจึงลดความหวาดระแวงเยอรมนีลง

ในต้น ค.ศ. ๑๙๓๕ ประชาชนในแคว้นซาร์ (Saar) ซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรมถ่านหิน ในการปกครองของสันนิบาตชาติลงประชามติด้วยคะแนนเสียงท่วมท้นขอกลับรวมเข้า เป็นส่วนหนึ่งของเยอรมนี ความสำเร็จดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นเพราะการโหมโฆษณาชวนเชื่อของพรรคนาซีว่าด้วยความเข้มแข็งของเยอรมนีใหม่ ซึ่งทำให้ชื่อเสียงและเกียรติภูมิ ของฮิตเลอร์เป็นที่ยอมรับกันมากขึ้น ฮิตเลอร์จึงเห็นเป็นโอกาสให้มีการเกณฑ์ทหารขึ้น เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม โดยอ้างว่าฝรั่งเศสได้ขยายเวลาการประจำการของทหารและอังกฤษ กำลังดำเนินแผนการรบทางอากาศ เยอรมนีจึงจำเป็นต้องเสริมกำลังเพื่อป้องกันประเทศ ด้วยการจัดตั้งกองกำลังทางอากาศและเกณฑ์ทหารเข้าประจำการรวม ๓๖ กองพลมี จำนวนทั้งสิ้นประมาณ ๕๕๐,๐๐๐ คน ประเทศมหาอำนาจตะวันตกได้ทำหนังสือประท้วง และในกลางเดือนเมษายน อังกฤษ ฝรั่งเศส และอิตาลีได้จัดการประชุมที่เมืองสเตรซา (Stresa) ทางตอนเหนือของอิตาลีและออกคำประกาศสเตรซาร่วมกันประณามการละเมิด สันธิสัญญาแวร์ซายของเยอรมนีและยืนยันว่าจะไม่ยอมให้เยอรมนีละเมิดข้อตกลงใดๆ ที่จะอันตรายเป็นต่อสันติภาพของยุโรปอีกต่อไป (Wall, 2003)

อย่างไรก็ตาม ในเวลาไม่กี่สัปดาห์ต่อมาคำประกาศสเตรซาก็ไร้ความหมายเพราะ อังกฤษซึ่งพยายามหลีกเลี่ยงความผูกมัดในระบบการประกันความมั่นคงร่วมกัน (Collective Security) ของสันนิบาตชาติได้เปิดการเจรจากับเยอรมนีเรื่องกำลังรบทางทะเล โดยไม่ปรึกษาฝรั่งเศส ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๓๕ ทั้งสองฝ่ายทำความตกลงทางทะเล (Naval Agreement) โดยกำหนดอัตราส่วนกำลังทางทะเลระหว่างอังกฤษและเยอรมนีเป็น ๑๐๐ : ๓๕ และอัตราส่วนของเรือดำน้ำเท่ากัน ความตกลงทวิภาคีดังกล่าวทำให้หลักการ ประกันความมั่นคงของสันนิบาตชาติหมดความสำคัญลง ในเดือนตุลาคมเมื่ออิตาลี บุกเอธิโอเปียเพื่อขยายอาณานิคมเข้าไปในแอฟริกาตะวันออกและนำไปสู่การเกิดสงคราม อิตาลี-เอธิโอเปีย (Italo-Ethiopian War ค.ศ. ๑๙๓๕-๑๙๓๖) ประเทศตะวันตกต่าง ประหวังและประณามการรุกรานของอิตาลีและองค์การสันนิบาตชาติมีมติให้คว่ำบาตร อิตาลีทางเศรษฐกิจแต่ประสบความล้มเหลว เยอรมนีเป็นประเทศเดียวที่ดำเนินนโยบาย เป็นกลางแต่ก็สนับสนุนอิตาลีอย่างลับๆ ด้านกำลังอาวุธซึ่งทำให้ทั้งสองประเทศมีความ

สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน หลังอิตาลียึดครองเอธิโอเปียได้สำเร็จในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๓๖ อิตาลีก็หันมากระชับความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับเยอรมนี

ใน ค.ศ. ๑๙๓๖ เยอรมนีเป็นเจ้าภาพจัดกีฬาโอลิมปิกที่กรุงเบอร์ลินและประสบความสำเร็จอย่างมาก สื่อต่างประเทศประโคมข่าวว่าโอลิมปิก ค.ศ. ๑๙๓๖ เป็นการแข่งขันกีฬาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเท่าที่มีการจัดโอลิมปิกสมัยใหม่ขึ้นนับตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๙๖ เป็นต้นมาและให้สมญาว่าเป็นกีฬาได้รับมงคลวิเศษ เยอรมนีได้รับการยอมรับจากประชาคมโลกและเป็นที่ประจักษ์ว่าชาวเยอรมนีส่วนใหญ่พอใจกับการปกครองของนาซีและต่างเห็ดทูนและยกย่องฮิตเลอร์อย่างมากด้วย (สัญญา ล่วงบุตร, ๒๕๕๒) ในช่วงที่เยอรมนีเป็นเจ้าภาพจัดกีฬาโอลิมปิกนั้น เยอรมนีก็เคลื่อนกำลังสู่ไรน์แลนด์ (Rhineland) ซึ่งเป็นเขตปลอดทหารทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำไรน์ด้วยข้ออ้างว่าฝรั่งเศสกับสหภาพโซเวียตได้ร่วมกันลงนามในกติกาฝรั่งเศส-โซเวียต (Franco-Soviet Pact) เมื่อวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๖ การกระทำของเยอรมนีนับเป็นการละเมิดข้อตกลงระหว่างเยอรมนีกับฝรั่งเศสในสนธิสัญญาโลคาร์โน (Treaty of Locarno) ค.ศ. ๑๙๒๕ ที่ระบุให้ไรน์แลนด์เป็นเขตกันชน

การขยายอำนาจของเยอรมนีระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๓-๑๙๓๙

และเขตปลอดทหารในการค้าประกันแนวเขตแดนของทั้งสองประเทศ กองทัพเยอรมันซึ่งประกอบด้วยทหาร ๒๒,๐๐๐ คน และตำรวจท้องถิ่น ๑๔,๐๐๐ คน เคลื่อนกำลังข้ามแม่น้ำไรน์ตอนรุ่งสางของวันที่ ๗ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๓๖ การยึดครองไรน์ลันด์นับเป็นความสำเร็จและชัยชนะทางการทูตครั้งใหญ่ของฮิตเลอร์ เพราะฝรั่งเศสเพิ่งได้รัฐบาลชุดใหม่และมุ่งเน้นการแก้ปัญหาภายในโดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจมากกว่าปัญหาการเมืองภายนอกประเทศทั้งเห็นว่าแนวมาจिन (Maginot Line) ที่เริ่มก่อสร้างตั้งแต่ ค.ศ. 1930 จะใช้ป้องกันการบุกของเยอรมนีในกรณีเกิดสงครามในวันข้างหน้าได้

เมื่อสงครามกลางเมืองสเปน (Spanish Civil War, ค.ศ. ๑๙๓๖-๑๙๓๙) เกิดขึ้นในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๓๖ เยอรมนีร่วมมือกับอิตาลีในการสนับสนุนและช่วยเหลือนายพลฟรันซิสโก ฟรังโก (Francisco Franco) ผู้นำกลุ่มชาตินิยมซึ่งต้องการโค่นล้มอำนาจสาธารณรัฐประชาธิปไตยสเปน เยอรมนีส่งกำลังทหาร ๑๖,๐๐๐ คน และอาวุธยุทโธปกรณ์จำนวนหนึ่งช่วยฝ่ายฟรังโก สงครามครั้งนี้เปิดโอกาสให้เยอรมนีได้ทดลองอาวุธและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการรบไม่ว่าจะเป็นเครื่องบิน รถถัง และปืนใหญ่ นับเป็นครั้งแรกในยุโรปที่เครื่องบินเข้าศึกมุ่งโจมตีฝ่ายพลเรือนในแนวหลังโดยตรง การสนับสนุนอย่างเข้มแข็งของเยอรมนีและอิตาลีทำให้กองทัพฝ่ายนายพลฟรังโกมีชัยชนะในที่สุด สงครามครั้งนี้ยังทำให้เยอรมนีและอิตาลีซึ่งสนับสนุนกันและกันในการจะจัดระเบียบใหม่ (New Order) ให้แก่ยุโรปลงนามร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันใกล้ชิดในกติกาสัญญาสันติภาพแกนร่วมโรม-เบอร์ลิน (Rome-Berlin Axis) เมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๓๖ เยอรมนียังรับรองว่าดินแดนรอบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนเป็นเขตอิทธิพลของอิตาลีและอิตาลีก็รับรองว่ายุโรปตะวันออกคือเขตอิทธิพลของเยอรมนีแกนร่วมโรม-เบอร์ลินยังทำให้นโยบายโดดเดี่ยวเยอรมนีของประเทศตะวันตกล้มเหลวและทำให้ฮิตเลอร์เริ่มหันมาเสริมสร้างกำลังอาวุธและกองทัพเพื่อเตรียมก่อสงคราม (Spielvogel, 2001)

ต่อมาในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๓๖ เยอรมนีได้ลงนามร่วมกับญี่ปุ่นในกติกาสัญญาต่อต้านคอมินเทิร์น (Anti-Comintern Pact) เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน โดยทั้งสองประเทศจะร่วมกันต่อต้านลัทธิบอลเชวิคเพื่อป้องกันการขยายอิทธิพลของลัทธิคอมมิวนิสต์ และในข้อตกลงลับทำยกติกาสัญญาระบุว่าหากประเทศใดประเทศหนึ่งทำสงครามกับสหภาพโซเวียต อีกประเทศจะดำเนินนโยบายเป็นกลาง อิตาลีได้เข้าร่วมกติกาสัญญาต่อต้านคอมินเทิร์นเมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๓๗ การเข้าร่วมของอิตาลีทำให้แกนร่วม

โรม-เบอร์ลินในเวลาต่อมาขยายตัวเป็นแกนร่วมโรม-เบอร์ลิน-โตเกียว (Rome-Berlin-Tokyo Axis) ในเดือน พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๓๗ และนับเป็นการประสานผลประโยชน์ระหว่างมหาอำนาจทั้งในยุโรปและเอเชีย อิตาลี เยอรมนี และญี่ปุ่นในเวลาต่อมาจึงได้ชื่อว่าเป็นมหาอำนาจอักษะ

บันทึกช่วยจำฮอสบัค

แม้เยอรมนีจะประสบความสำเร็จในการดำเนินนโยบายทางการทูตและการทหารระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๖-๑๙๓๙ ทั้งการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมผลิตได้จำนวนมากและอัตราการว่างงานลดน้อยลง แต่ฮิตเลอร์ก็ตระหนักดีว่าเยอรมนียังไม่พร้อมทั้งทางเศรษฐกิจและทางทหารในการจะขยายอำนาจเพราะการรีบเร่งติดอาวุธส่งผลกระทบต่อหลายด้าน เป็นต้นว่าการขาดแคลนสินค้าอุปโภคบริโภค การขาดดุลการคลังอย่างมหาศาลและการขาดดุลทางการค้า ยาหลมาร์ ชาคท์ (Hjalmar Schacht) ผู้ว่าการธนาคารแห่งชาติและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงเสนอแนวทางแก้ปัญหาด้วยการเพิ่มงบประมาณการป้องกันประเทศอย่างค่อยเป็นค่อยไป การลดค่าเงินมาร์คลงให้อยู่ในอัตราเดียวกับเงินดอลลาร์สหรัฐและเงินปอนด์ และเพิ่มปริมาณการค้าระหว่างประเทศอุตสาหกรรมรวมทั้งเรียก้องการคืนอาณานิคมโพ้นทะเลของเยอรมนีที่อยู่ในอารักขาขององค์การสันนิบาตชาติและประเทศสัมพันธมิตร แต่ฮิตเลอร์ไม่เห็นด้วยกับแนวทางดังกล่าวและในเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๓๖ เขาแต่งตั้งแฮร์มันน์ เกอริง (Hermann Goring) แกนนานสำคัญพรรคนาซีเป็นหัวหน้าควบคุมแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ๔ ปี (Four-Year Plan) เพื่อให้เยอรมนีสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจโดยมุ่งการผลิตทุกประเภทเพื่อสนับสนุนการทำสงคราม

ฮิตเลอร์เชื่อว่าการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของเยอรมนีขั้นสุดท้ายคือการขยายดินแดนทางตะวันออก (Lebensraum) เพื่อสร้างจักรวรรดิภาคพื้นทวีปที่สามารถเลี้ยงตัวได้ทางเศรษฐกิจโดยใช้ทรัพยากรของดินแดนตะวันออกโดยเฉพาะยูเครนอันอุดมสมบูรณ์ของสหภาพโซเวียตและที่ราบกว้างใหญ่ในโปแลนด์เลี้ยงดูจักรวรรดิไรค์และสนับสนุนการสร้างกำลังอาวุธโดยรัฐบาลไม่ต้องเพิ่มการใช้จ่ายทางการคลังหรือเพิ่มภาษีพื้นที่และดินแดนทางตะวันออกซึ่งไม่เพียงจะใช้เลี้ยงดูประชากรของจักรวรรดิไรค์เท่านั้น แต่ยังจะใช้ระบายนพลเมืองที่กำลังล้นประเทศไปตั้งรกรากในดินแดนนั้นด้วย ด้วยความคิดดังกล่าว

ฮิตเลอร์จึงเรียกประชุมเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกองทัพและกระทรวงการต่างประเทศเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๓๗ ณ ทำเนียบรัฐบาลเพื่อหารือเกี่ยวกับแผนการขยายดินแดน การติดอาวุธและการเติบโตทางเศรษฐกิจ ในการประชุมกว่า ๔ ชั่วโมงครั้งนี้ เคานท์ฟรีดิช ฮอสสบัค (Count Friedrich Hossbach) นายทหารคนสนิทของฮิตเลอร์เข้าร่วมประชุมด้วย แม้จะไม่มีภารกิจรายงานการประชุมแต่หลังการประชุมครั้งนี้สิ้นสุดลง ฮอสสบัคได้เขียนบันทึกรายงานการประชุมขึ้นจากความทรงจำของเขาซึ่งในเวลาต่อมาเรียกชื่อว่า “บันทึกช่วยจำฮอสสบัค” (Hossbach Memorandum) หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ บันทึกช่วยจำฮอสสบัคกลายเป็นเอกสารชิ้นสำคัญที่สุดในการพิจารณาความผิดของฮิตเลอร์และเหล่าผู้นำกองทัพในการพิจารณาคดีนูเรมเบิร์ก (Nuremberg Trials) ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๔๕-๑๙๔๙ โดยถือว่าเป็นเอกสารที่ใช้เป็น “คู่มือในการก่อสงคราม” (วิลลวอร์ดท์ทอร์โรดม, ๒๕๔๖)

หลังการประชุมไม่นานนัก ฮิตเลอร์ยุบตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสงคราม เขาดำรงตำแหน่งเป็นผู้บัญชาการสูงสุดของกองทัพและปลัดนายทหารระดับสูงที่มีความคิดเห็นขัดแย้งกับนโยบายของเขาออกจากตำแหน่ง ฮิตเลอร์จัดตั้งกองบัญชาการสูงสุดของกองทัพเยอรมัน (High Command of the Armed Forces) ขึ้นแทนกระทรวงสงคราม และแต่งตั้งนายพลวิลเฮล์ม ไคเทิล (Wilhelm Keitel) ที่จงรักภักดีต่อเขาและเป็นนายทหารที่ฮิตเลอร์ไว้วางใจมากให้ดำรงตำแหน่งเสนาธิการกองบัญชาการทหารสูงสุด ฮิตเลอร์จะออกคำสั่งโดยผ่านคณะทำงานที่ไคเทิลเป็นหัวหน้าและไคเทิลสามารถเข้าร่วมในการประชุมคณะรัฐมนตรีได้ ในปลายเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๓๗ ฮิตเลอร์ก็มีคำสั่งให้กองทัพเตรียมการบุกเชโกสโลวาเกียโดยใช้แผนที่เรียกว่า “ปฏิบัติการสีเขียว” (Operation Green) อย่างไรก็ตามปัญหาการเตรียมการทำให้ต้องเลื่อนแผนการบุกเชโกสโลวาเกียออกไปและฮิตเลอร์หันมามุ่งเรื่องการรวมออสเตรียแทน

การผนวกออสเตรียเข้ากับเยอรมนี

ในต้น ค.ศ. 1938 เยอรมนีเห็นว่าสถานการณ์ทั่วไปทั้งในประเทศและนอกประเทศเหมาะสมที่จะดำเนินการผนวกออสเตรียเข้ากับเยอรมนี ทั้งฮิตเลอร์และพรรคนาซีได้รับความนิยมนิยมชมชอบจากประชาชนเพิ่มมากขึ้น กองทัพและเหล่านักธุรกิจอุตสาหกรรม

เป็นฐานสนับสนุนที่สำคัญของอิตเลอร์เนื่องจากการผลิตอาวุธยุทธโธปกรณ์เพิ่มปริมาณสูงขึ้นและเศรษฐกิจเติบโตอย่างมาก อังกฤษซึ่งมีอาร์เทอร์ เนวิลล์ เชมเบอร์เลน (Arthur Neville Chamberlain) เป็นนายกรัฐมนตรีได้แสดงท่าทีให้เห็นว่าจะยอมโอนอ่อนต่อเยอรมนีในการผนวกดินแดนที่มีประชากรเยอรมันอาศัยอยู่ในต่างแดนเข้ากับเยอรมนีหากมีการดำเนินการอย่างละมุนละม่อม ฝรั่งเศสซึ่งยังคงเผชิญกับปัญหาการเมืองและเศรษฐกิจภายในประเทศก็ยอมรับนโยบายผ่อนปรนของอังกฤษเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศ เยอรมนีจึงเห็นว่าการขยายการเมืองระหว่างประเทศเพื่อประโยชน์ต่อการผนวกออสเตรีย

ก่อนหน้าที่เยอรมนีจะดำเนินการผนวกออสเตรีย เยอรมนีสนับสนุนพวงนาซีออสเตรียให้ก่อรัฐประหารยึดอำนาจใน ค.ศ. ๑๙๓๔ แม้พวงนาซีซึ่งปลอมเป็นทหารออสเตรียจะสามารถบุกเข้าทำเนียบรัฐบาลและสังหารเองเงลแบร์ท ดอลล์ฟูสส์ (Engelbert Dollfuss) นายกรัฐมนตรีเงินเสียชีวิต แต่รัฐบาลก็สามารถควบคุมสถานการณ์ไว้ได้และปราบปรามพวงนาซีอย่างเด็ดขาด ออสเตรียซึ่งมีความสัมพันธ์อันดีกับอิตาลีจึงขอให้อิตาลีช่วยปกป้องเอกราชของออสเตรีย อย่างไรก็ตามเมื่อเยอรมนีและอิตาลีทำความตกลงกันได้เกี่ยวกับการจัดระเบียบใหม่ในยุโรปซึ่งนำไปสู่การลงนามร่วมกันในแกนร่วมโรม-เบอร์ลิน ค.ศ. ๑๙๓๖ ออสเตรียก็ถูกโดดเดี่ยวและเผชิญกับปัญหาการเคลื่อนไหวของกลุ่มชาตินิยมและนาซีออสเตรียในการจะรวมออสเตรียเข้ากับเยอรมนี ความสำเร็จในด้านการต่างประเทศของเยอรมนีซึ่งทำให้เยอรมนีมีสถานภาพเท่าเทียมกับมหาอำนาจตะวันตกอื่นๆ ยิ่งทำให้พวงนาซีออสเตรียต้องการเร่งเรื่องอันchluss (Anschluss) หรือการผนวกออสเตรียเข้ากับเยอรมนีโดยเร็วมากขึ้น (Lynch, 2004) อาร์ทัวร์ ไฮส์อินควาร์ท (Arthur Seyss-Inquart) ผู้นำฝ่ายสายกลางพรรคนาซีออสเตรียซึ่งดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาสภาแห่งรัฐออสเตรีย (Austrian State Council) ก็สนับสนุนเรื่องการรวมออสเตรียเข้ากับเยอรมนีและกดดันนายกรัฐมนตรีคูร์ท ฟอน ชุชนิคก์ (Kurt von Schuschnigg) ให้เจรจากับเยอรมนี แต่ชุชนิคก์ยืนหยัดที่จะขัดขวางเรื่องอันchluss และยังปฏิเสธเรื่องการจะร่วมจัดระเบียบการคมนาคมติดต่อระหว่างออสเตรียกับเยอรมนีซึ่งทั้งสองประเทศได้เคยหารือกันมาแล้ว ใน ค.ศ. ๑๙๓๖ ท่าทีดังกล่าวของชุชนิคก์ทำให้เยอรมนีไม่พอใจอย่างมากและความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศก็เริ่มเลื่อมทรมาลงไปอีก

ในต้นเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๓๘ ตำรวจในกรุงเวียนนาเข้าตรวจค้นที่พักของพวกเขา

นาซีออสเตรียกลุ่มหนึ่งและพบหลักฐานเกี่ยวกับการสังหารของเยอรมนีในการก่อจลาจล ค.ศ. ๑๙๓๔ หลักฐานดังกล่าวทำให้แผนของฮิตเลอร์ที่จะรวมออสเตรียเข้ากับเยอรมนี ไม่เป็นความลับอีกต่อไป ในวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ฮิตเลอร์เชิญนายกรัฐมนตรีชุนนิคกีไป ทหารที่แบร์กฮอฟ (Berghof) บ้านพักหลังใหม่ของเขาใกล้เมืองแบร์ชเทสกาเดิน (Berchtesgaden) เยอรมนี ฮิตเลอร์บีบบังคับชุนนิคกีให้ยอมรับข้อเรียกร้องของพวกนาซี ออสเตรียเรื่องอันซลุสส์และให้แต่งตั้งไฮส์อินควาร์ทเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รวมทั้งให้พรรคนาซีออสเตรียมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศโดยขู่ว่าหากขัดขืนเยอรมนี จะส่งกองทัพบุกออสเตรีย ชุนนิคกีจึงต้องยอมปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตามชุนนิคกีพยายาม ถ่วงเวลาด้วยการประกาศในวันที่ ๙ มีนาคมกำหนดให้ประชาชนออสเตรียลงประชามติ ในวันที่ ๑๓ มีนาคมว่าจะรักษาเอกราชของออสเตรียไว้หรือจะรวมเข้ากับเยอรมนี เขายัง ประกาศที่จะยื่นหัตถ์ปกป้องความเป็นเอกราชของออสเตรียไว้ตราบนานแสนนาน ทั้ง สิ่งปิดพรมแดนออสเตรีย-เยอรมนีในวันที่ ๑๐ มีนาคม พวกนาซีออสเตรียต่อต้านด้วยการ ชุมนุมประท้วงตามเมืองใหญ่ต่างๆ ฮิตเลอร์ขู่ว่าชุนนิคกีมากและสั่งให้ไฮส์อินควาร์ท ยื่นคำขาดให้ชุนนิคกีล้มเลิกการลงประชามติและลาออกจากตำแหน่ง ชุนนิคกีจึงลาออก ในวันที่ ๑๑ มีนาคมโดยกล่าวอำลาประชาชนทางวิทยุกระจายเสียงและเรียกร้องไม่ให้ ต่อต้านการบุกของเยอรมนีเพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสียชีวิตและเลือดเนื้อทั้งของชาวออสเตรีย และเยอรมัน

หลังชุนนิคกีลาออก ไฮส์อินควาร์ทได้เป็นนายกรัฐมนตรีออสเตรียและคณะ รัฐมนตรีส่วนใหญ่ก็เป็นสมาชิกพรรคนาซีออสเตรีย ไฮส์อินควาร์ทได้ส่งโทรเลขในวันที่ ๑๒ มีนาคมเชิญกองทัพเยอรมันเข้าสู่ออสเตรีย ชาวออสเตรียส่วนมากที่ชื่นชมยินดีกับการ ยึดตราทัพของกองทัพเยอรมันเข้าสู่กรุงเวียนนาพร้อมกับฮิตเลอร์ ส่วนชาวออสเตรีย จำนวนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยก็อพยพออกนอกประเทศ ในวันต่อมาเยอรมนีส่งร่างกฎหมาย ว่าด้วยการรวมออสเตรียเข้ากับเยอรมนีโดยเป็นแคว้นหนึ่งในจักรวรรดิไรช์ที่ ๓ ที่เรียกชื่อ ว่า “ออสมาร์ค” (Ostmark) ให้ออสเตรียพิจารณา ไฮส์อินควาร์ทเห็นชอบกับร่างกฎหมาย ที่ส่งมาและผลักดันให้รัฐสภาผ่านร่างกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่ถูกต้องเมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๓๘ สถานภาพความเป็นรัฐเอกราชของออสเตรียจึงสิ้นสุดและในเดือน พฤษภาคม ต่อมา เยอรมนีก็แบ่งออสมาร์คเป็นเขตปกครอง ๗ จังหวัด (Beller, 2006) นานาประเทศในยุโรปต่างเพิกเฉยต่อเรื่องการผนวกออสเตรียเข้ากับเยอรมนีและมีเม็กซิโก

ฮิตเลอร์ประกาศการรวมออสเตรียเข้ากับเยอรมนี ณ จตุรัสวีรชนในกรุงเวียนนา ค.ศ. ๑๙๓๘

เพียงประเทศเดียวเท่านั้นที่คัดค้านเรื่องอันชลุสส์และเรียกร้องให้องค์การสันนิบาตชาติพิจารณาปัญหาดังกล่าวด้วยข้ออ้างว่าเป็นการละเมิดข้อตกลงในสนธิสัญญาแซร์แมง (Treaty of St. Germain) ค.ศ. ๑๙๑๙ และสนธิสัญญาแวร์ซายทั้งเป็นการคุกคามสันติภาพของยุโรป แต่ข้อเรียกร้องของเม็กซิโกไม่ได้รับความสนใจมากนัก ต่อมาในวันที่ ๑๐ เมษายน ค.ศ. ๑๙๓๘ มีการจัดลงประชามติเรื่องการรวมออสเตรียเข้ากับเยอรมนี ชาวออสเตรียร้อยละ ๙๙.๗๕ เห็นชอบ ออสเตรียจึงเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิไรช์จนถึง ค.ศ. ๑๙๔๕ และเป็นเสมือนประตูที่จะเปิดให้เยอรมนีก้าวไปสู่ยุโรปตะวันออกเฉียงใต้ทั้งเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่เยอรมนีจะขยายอำนาจต่อไปในเชโกสโลวะเกีย

วิกฤตการณ์ชูเตเลนแลนด์

ความสำเร็จของการผนวกออสเตรียเข้ากับเยอรมนีในเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๓๘ ทำให้เยอรมนีซึ่งต้องการทำลายสถานะความเป็นชาติเอกราชของเชโกสโลวะเกีย เคลื่อนไหวสนับสนุนชาวเยอรมันซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยประมาณ ๓ ล้านคนในชูเตเลนแลนด์

(Sudetenland) ในเชโกสโลวาเกียก่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อรวมเข้ากับเยอรมนี คอนราด เฮนไลน์ (Konrad Henlein) ผู้นำพรรคชูเดเทน-เยอรมัน (Sudeten-German Party) ซึ่งนิยมลัทธินาซีและขึ้นชมฮิตเลอร์จึงรับคำสั่งจากฮิตเลอร์ให้เคลื่อนไหวกดดันประธานาธิบดีเอดูอาร์ด เบเนซ (Eduard Benes) แห่งเชโกสโลวาเกียให้สิทธิการปกครองตนเองแก่ชูเดเทนแลนด์ รวมทั้งให้เสรีภาพในการแสดงออกแก่พรรคการเมืองที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ลัทธินาซี เบเนซพยายามแก้ไขปัญหามหาการเมืองด้วยการเพิ่มจำนวนผู้แทนชาวชูเดเทนเชื้อสายเยอรมันในรัฐสภามากขึ้นและให้ความเสมอภาคทางสังคมและการศึกษาแก่พลเมืองเชื้อสายเยอรมันเท่าเทียมกับชาวเช็กและสโลวัก แต่นโยบายดังกล่าวก็ยังไม่เป็นที่พอใจแก่พรรคชูเดเทน-เยอรมันซึ่งยังคงต้องการอำนาจการปกครองตนเองมากขึ้น ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๓๘ ฮิตเลอร์จึงเสนอปัญหาชูเดเทนแลนด์ให้สภาไรชส์ตากพิจารณาโดยอ้างว่าพลเมืองเชื้อสายเยอรมันซึ่งถูกข่มเหงรังแกกำลังคาดหวังความช่วยเหลือจากเยอรมนีในการต่อต้านชาวเช็กที่กดขี่

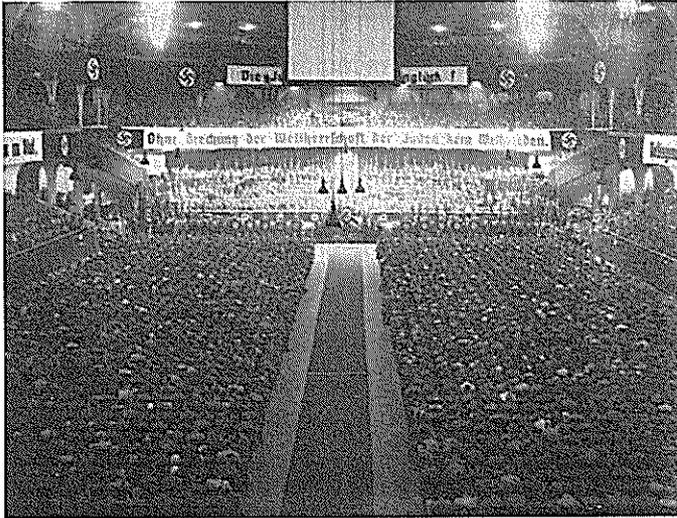
ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๓๘ เกิดการปะทะกันบริเวณชายแดนและตำรวจเช็กยิงชาวชูเดเทนเชื้อสายเยอรมันเสียชีวิต ๒ คน สื่อมวลชนเยอรมันพากันโหมกระพือข่าวเพื่อประณามความทารุณโหดร้ายในชูเดเทนแลนด์ เยอรมนีจึงส่งกำลังทหารไปประจำการใกล้พรมแดนเช็ก-ออสเตรีย เชโกสโลวาเกียตอบโต้ด้วยการส่งกำลังทหาร ๔๐๐,๐๐๐ คนไปป้องกันพรมแดน อย่างไรก็ตามฝรั่งเศสซึ่งเป็นพันธมิตรทางทหารกับเชโกสโลวาเกียในกลุ่มความตกลงอนุภาตี (Little Entente) แสดงท่าทีให้เห็นว่าพร้อมจะสนับสนุนเชโกสโลวาเกีย ทั้งชูว่ายูโกสลาเวียและโรมาเนียซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มความตกลงอนุภาตีอาจเข้าร่วมสนับสนุนด้วย เยอรมนีจึงถอนกำลังออกจากพรมแดน

ในช่วงเวลาเดียวกันเยอรมนีก็สนับสนุนให้ชาวชูเดเทนเชื้อสายเยอรมันที่ได้รับการฝึกอบรมจากหน่วยเอสเอส (SS) เยอรมันเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลเช็กที่กรุงปราก (Prague) ด้วยวิธีการรุนแรงทั้งยังให้จัดชุมนุมเดินขบวนในชูเดเทนแลนด์ด้วย รัฐบาลเช็กต้องใช้ง่าลังทหารเข้าควบคุมสถานการณ์ ฮิตเลอร์ยังเชิญเฮนไลน์มาพบเขาที่กรุงเบอร์ลินและให้เฮนไลน์กดดันรัฐบาลเช็กมากขึ้นเพื่อให้มอบอำนาจการปกครองตนเองแก่ชูเดเทนแลนด์ เฮนไลน์ในเวลาต่อมาประกาศขอเรียกร้องขอสิทธิการปกครองตนเองอย่างสมบูรณ์ที่เมืองคาร์ลสบาด (Karlsbad) เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน ค.ศ. ๑๙๓๘ ในปลายเดือนพฤษภาคม ฮิตเลอร์เรียกประชุมลับเหล่านายทหารชั้นสูงและแจ้งเจตจำนงของเขาที่จะ

ผนวกเซโกสโลวะเกียเข้ากับเยอรมนีด้วยการใช้กำลังทหารเข้ายึดครอง เขากำหนดแผน "ปฏิบัติการซีเซีย" ซึ่งจัดทำโดยนายพลวิลเฮล์ม ไคเทิลเพื่อเตรียมบุกยึดครองโบฮีเมีย (Bohemia) และโมเรเวีย (Moravia) ในวันที่ ๑ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๓๘

สถานการณ์สงครามที่ตั้งเค้าได้สร้างความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างประเทศและองค์การสันนิบาตชาติก็ล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเดือนมิถุนายน เนวิลล์ เชมเบอร์เลนนายกรัฐมนตรีอังกฤษได้ให้ไวส์คอนตันชิมันแห่งคอกซ์ฟอร์ด (Runciman of Doxford) เป็นผู้แทนไปเจรจากับประธานาธิบดีเบนเนทเพื่อหาทางแก้ไขวิกฤตการณ์ซึ่งฝรั่งเศสเห็นด้วยกับความคิดดังกล่าว เบนเนทตระหนักว่ามหาอำนาจตะวันตกสนับสนุนฝ่ายซูดเทนเยอรมันจึงยอมปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของเฮนโลนและผู้แทนผ่านซูดเทนลันด์เกือบทุกข้อทั้งจะทำให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ซูดเทนลันด์ด้วย อย่างไรก็ตาม ฮิตเลอร์สั่งให้เฮนโลนยกเลิกการทำความตกลงกับรัฐบาลเช็กทั้งหมดและเรียกร้องให้ซูดเทนลันด์รวมเข้ากับเยอรมนี ขณะเดียวกันเยอรมนีก็ปลุกปั่นชาวเยอรมันในซูดเทนลันด์ให้ก่อการจลาจลและก่อวินาศกรรมซึ่งมีผู้เสียชีวิต ๑๖๐ คน จนรัฐบาลเช็กต้องประกาศกฎอัยการศึกในซูดเทนลันด์และเรียกทหารเข้าประจำการ

ในต้นเดือนกันยายน พรรคนาซีจัดการชุมนุมที่เมืองนูเรมเบิร์กระหว่างวันที่ ๕-๑๒ กันยายน ค.ศ. ๑๙๓๘ เป็นการชุมนุมประจำปีที่ใหญ่ที่สุดซึ่งเรียกว่า "การชุมนุมของเยอรมนีใหญ่" (Rally of Greater Germany) ฮิตเลอร์เน้นเรื่องการสร้างชาติเยอรมันที่ยิ่งใหญ่และยืนยันว่าเยอรมนีพร้อมที่จะเข้าช่วยชาวซูดเทนเยอรมันที่กำลังถูกกดขี่ ทั้งกล่าวโจมตีรัฐบาลเช็กอย่างเผด็จร่นรวมทั้งประกาศที่จะใช้สงครามเป็นเครื่องมือแก้ปัญหา ในช่วงเวลาเดียวกันเฮนโลนซึ่งรับคำสั่งจากฮิตเลอร์ก็ยื่นคำขาดให้ประธานาธิบดีเบนเนทยกเลิกกฎอัยการศึก ถอนกำลังทหารและตำรวจออกจากซูดเทนลันด์และให้ตอบรับคำขาดภายในเที่ยงคืนของวันที่ 11 กันยายน แต่ประธานาธิบดีเบนเนทปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามและสั่งจับกุมเฮนโลนและผู้สนับสนุนเขา เฮนโลนจึงหนีภัยมาที่กรุงเบอร์ลิน สถานการณ์ระหว่างประเทศที่เขม็งเกลียวทำให้เชมเบอร์เลนตัดสินใจเดินทางมาพบฮิตเลอร์ที่เมืองแบร์ทสกาเดินเมื่อวันที่ ๑๕ กันยายนเพื่อเจรจาเรื่องซูดเทนลันด์และหาทางที่หลีกเลี่ยงการเกิดสงคราม ฮิตเลอร์ยืนยันกรานกับเชมเบอร์เลนว่าซูดเทนลันด์ต้องรวมเข้ากับเยอรมนีโดยเร็วมิฉะนั้นเยอรมนีจะก่อสงคราม ฮิตเลอร์ยอมให้เชมเบอร์เลน

การประชุมใหญ่ของพรรคนาซี ค.ศ. ๑๙๓๘ ซึ่งเน้นการสร้างชาติเยอรมนีใหญ่
การสร้างสันติภาพโลกและการยุติการครอบงำโลกของชาวยิว

กลับไปหาหรือกับคณะรัฐบาลที่กรุงลอนดอนและกำหนดการเจรจาอีกครั้งที่เมืองบาด
โกเดสแบร์ก (Bad Godesberg) ในวันที่ ๒๒ กันยายน แม้รัฐบาลอังกฤษจะมีความคิดเห็น
แตกแยกเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวแต่นายกรัฐมนตรีเอดูอาร์ ดาลาดิเย (Edouard Daladier)
แห่งฝรั่งเศสซึ่งเผชิญปัญหาการเมืองภายในประเทศอย่างหนักก็สนับสนุนเรื่องการรวม
ชูเดเทินแลนด์เข้ากับเยอรมนี

ในช่วงที่รัฐบาลเช็กยังไม่ได้ให้คำตอบข้อเรียกร้องของอังกฤษและฝรั่งเศส
มักซิม มักซีโมวิช ลิวินอฟ (Maksim Maksimovich Litvinov) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศโซเวียตซึ่งสนับสนุนแนวความคิดการประกันความมั่นคงร่วมกันในการป้องกัน
สงครามและการรักษาระเบียบระหว่างประเทศก็กล่าวปราศรัยในที่ประชุมขององค์การ
สันนิบาตชาติเมื่อวันที่ ๒๒ กันยายนว่าด้วยความพร้อมของสหภาพโซเวียตที่จะปกป้อง
เซโกสโลวะเกียในกรณีที่ฝรั่งเศสซึ่งเป็นภาคีกติกาสัญญาป้องกันร่วมกัน (Mutual Defence
Pact ค.ศ. ๑๙๓๕) จะร่วมดำเนินการด้วย ลิวินอฟยังโจมตีอังกฤษและฝรั่งเศสในการหลีกเลี่ยง
ปัญหาการตั้งเค้าของสงครามที่เป็นอยู่ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดสงครามใหญ่ในวัน
ข้างหน้า อย่างไรก็ตาม ฝรั่งเศสซึ่งไม่ต้องการให้เกิดสงครามและกำลังจะมีการเลือกตั้ง

ทั่วไปก็ยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของสหภาพโซเวียต การนิ่งเฉยของฝรั่งเศส และท่าทีของอังกฤษจึงมีส่วนทำให้รัฐบาลเช็กในท้ายที่สุดยอมยกเขตแดนลันด์ส่วนที่มีชาวเยอรมันส่วนใหญ่อาศัยอยู่แก่เยอรมนีและนายกรัฐมนตรีมิลาน ฮอจา (Milan Hodza) แห่งเชโกสโลวาเกียก็ประกาศลาออกจากตำแหน่ง ในช่วงเวลาเดียวกัน การชุมนุมต่อต้านเยอรมนีของชาวเช็กก็ก่อตัวขึ้นที่กรุงปรากและขยายตัวอย่างรวดเร็วในวงกว้าง กลุ่มผู้ชุมนุมเรียกร้องรัฐบาลให้ปกป้องศักดิ์ศรีของประเทศจากผู้ข่มขู่คุกคามและประณามนโยบายของอังกฤษและฝรั่งเศส

ความตกลงมิวนิก

ฮิตเลอร์ซึ่งต้องการเขตแดนลันด์ทั้งหมดยังคงเพิ่มข้อเรียกร้องให้มีการพิจารณาปัญหาชนกลุ่มน้อยชาวโปแลนด์และฮังการีในเชโกสโลวาเกียด้วยโดยให้ยกโซลชีเซียตอนใต้แก่โปแลนด์และรูเมเนียแก่ฮังการี หากเชโกสโลวาเกียปฏิเสธเยอรมนีจะเคลื่อนกำลังข้ามพรมแดนเข้ายึดครองเขตแดนลันด์ภายในวันที่ ๑ ตุลาคม เชมเบอร์เลนจึงนำข้อเรียกร้องของฮิตเลอร์มาหารือกับฝรั่งเศสและเชโกสโลวาเกียอีกครั้ง เขาขอมที่จะปฏิบัติตามความต้องการของฮิตเลอร์แต่คณะรัฐบาลส่วนใหญ่ต่อต้านชมเบอร์เลนจึงตกลงกับดาลาดิเยว่า อังกฤษจะสนับสนุนฝรั่งเศสในกรณีที่ฝรั่งเศสสนับสนุนเชโกสโลวาเกีย อย่างไรก็ตามเชโกสโลวาเกียปฏิเสธข้อเรียกร้องของฮิตเลอร์และในวันที่ ๒๓ กันยายน รัฐบาลเช็ก

เชมเบอร์เลนผู้พยายาม
ป้องกันสงครามด้วยนโยบาย
เอาใจอักษะประเทศ

MR. CHAMBERLAIN DECLARES "IT IS PEACE FOR OUR TIME"

*Hysterical Welcome
At Airport, Palace
And Downing St.*
**PRAGUE'S DAY
OF SORROW**

TO a frenzied welcome from tens of thousands at London's
Mr. Neville Chamberlain came home last night and announced
to all the world: "I believe it is peace for our time."

**GERMANS
WILL MARCH**

The Premier had two approvals to his pocket:
First the Munich Four-Power Pact for the cessation of
hostilities from Czechoslovakia to Germany and

From a Window at No. 10

**BUT—
Poles Issue
Ultimatum**

WITHIN 48 hours of our first dispatch
from the Munich Conference, Poland had
made known its decision to France
to go to the aid of Czechoslovakia
in the event of any aggression
against her. The Polish Government
has now issued an ultimatum to
Germany, demanding that she
should withdraw her troops from
Czechoslovakia within 48 hours
or that she should accept the
Munich Agreement. The Polish
Government has also announced
that it will not accept the Munich
Agreement.

หนังสือพิมพ์ขาดหัวข่าวหลังการประชุมมิวนิก

ชุดใหม่ซึ่งมีนายพลแยน ซิโรวี (Jan Syrový) เป็นนายกรัฐมนตรีก็ประกาศระดมพลทั่วประเทศ สหภาพโซเวียตประกาศสนับสนุนรัฐบาลเช็กและเตรียมส่งกำลังทหารเข้าช่วยเหลือแต่ประธานาธิบดีเบนเนตซึ่งคาดหวังการสนับสนุนจากอังกฤษและฝรั่งเศสพยายามหาทางออกด้วยการประวิงเวลาที่จะตอบรับคำขาดของเยอรมนี

ในช่วงเวลาที่ความตึงเครียดทางการเมืองระหว่างประเทศกำลังใกล้จะถึงจุดแตกหัก ประธานาธิบดี แฟรงกลิน เดลาโน รูสเวลต์ (Franklin Delano Roosevelt) แห่งสหรัฐอเมริกาและเบนิโต มุสโสลินี (Benito Mussolini) ผู้นำอิตาลีซึ่งต้องการหลีกเลี่ยงการเกิดสงครามในยุโรปก็เสนอแนะให้ฮิตเลอร์จัดการประชุม ๔ ประเทศมหาอำนาจเพื่อหาทางแก้ไขความขัดแย้งเรื่องซูเดเทินลันด์ ฮิตเลอร์ยอมรับข้อเสนอนี้ในวันที่ ๒๖ กันยายน ค.ศ. ๑๙๓๘ และนำไปสู่การประชุมที่เมืองมิวนิกในวันที่ ๒๙ กันยายน ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยฮิตเลอร์ ตาลาตีเย เชมเบอร์เลน มุสโสลินี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของแต่ละฝ่าย เช่น คอนสแตนติน ฟอน นอยรัท โยอาคิม ฟอนริบเบนทรอพ (Joachim von Ribbentrop) และแฮร์มันน์ เกอริง จากเยอรมนี แคนดากาเลียซโซ ซีเซียนโน (Galeazzo Ciano) จากอิตาลี และดักลาส ฮูม (Douglas Hume) จากอังกฤษ สหภาพโซเวียตและเชโกสโลวาเกียไม่ได้รับเชิญให้เข้าประชุม ผู้นำ ๔ ชาติมหาอำนาจต่างมีมติเห็นชอบในความตกลงเรื่องซูเดเทินลันด์และร่วมลงนามกันในความตกลงมิวนิก (Munich Agreement) ซึ่งเป็นชัยชนะทางการทูตครั้งใหญ่ของเยอรมนี

หลังการลงนามความตกลงมิวนิก เชมเบอร์เลนได้พบกับฮิตเลอร์อีกครั้งก่อนบินกลับอังกฤษ เขาขอให้ฮิตเลอร์สัญญาว่าจะไม่ถล่มกรุงปรากและเสนอแนะความร่วมมือระหว่างอังกฤษกับเยอรมนีในการแก้ปัญหาสงครามกลางเมืองสเปนและปัญหาที่เกี่ยวกับสหภาพโซเวียต เขาสามารถทำให้ฮิตเลอร์ยอมลงนามในความตกลงเพิ่มเติมระหว่างอังกฤษกับเยอรมนีโดยทั้ง ๒ ประเทศจะไม่ทำสงครามซึ่งกันและกัน เมื่อเชมเบอร์เลนกลับถึงอังกฤษ เขากล่าวสุนทรพจน์ "สันติภาพที่มีเกียรติ...สันติภาพในสมัยของเรา" (Peace with Honour...Peace in Our Time) พร้อมชูแผ่นกระดาษความตกลงไปก้มไปมาท่ามกลางประชาชนที่มารอรับเขาอย่างยินดีที่ปราสาทฮีสตันแอโรโดรม (Heston Aerodrome) ทางตะวันตกของกรุงลอนดอน แต่ในเวลาต่อมาความตกลงสันติภาพนี้ก็ "ไร้ซึ่งเกียรติและชื่อเสียง (สัญชัย สุวัจนุตตร : ๒๕๕๑)

แม้ในระยะแรกความตกลงมิวนิกจะเป็นที่ชื่นชมของประชาชนอังกฤษส่วนใหญ่

เพราะต่างเข้าใจว่าสงครามได้ถูกขัดขวาง แต่นักการเมืองหลายคนซึ่งรวมทั้งวินสตัน เชอร์ชิลล์ (Winston Churchill) และแอนโทนี อีเดน (Anthony Eden) วิจารณ์โจมตีความตกลงมิวนิกว่าเป็นการดำเนินนโยบายที่ไร้ศักดิ์ศรีของรัฐบาลอังกฤษ และเป็นความพ่ายแพ้ที่ปราศจากสงครามทั้งเป็นการสูญเสียการสนับสนุนจากกองทัพเช็กซึ่งได้ชื่อว่าเป็นกองทัพที่แข็งแกร่งที่สุดกองหนึ่งในยุโรป โจเซฟ สตาลิน (Joseph Stalin) ผู้นำสหภาพโซเวียตก็ไม่พอใจกับความตกลงมิวนิกอย่างมากเพราะสหภาพโซเวียตไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วยและเห็นว่าอังกฤษและฝรั่งเศสเพียงใช้สหภาพโซเวียตข่มขู่เยอรมนีแต่ก็ไม่ได้ยอมรับความเป็นมหาอำนาจของโซเวียต สตาลินยังขุนเคื่องที่ประเทศพันธมิตรตะวันตกไม่กล้าท้าทายต่อการคุกคามของเยอรมนีทั้งยอมสละพันธมิตรให้แก่เยอรมนีซึ่งทำให้โซเวียตหวาดระแวงว่าประเทศตะวันตกจะปฏิบัติกับสหภาพโซเวียตในลักษณะเดียวกัน โดยปล่อยให้คอมมิวนิสต์กับฟาสซิสต์ชนเผ่ากันเองและประเทศตะวันตกจะเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากทั้ง ๒ ฝ่ายในภายหลัง ความกลัวดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสตาลินในการยอมทำกติกาสัญญานซี-โซเวียต (Nazi-Soviet Pact) หรือกติกาสัญญานริเบนทรอพ-โมโลตอฟ (Ribbentrop-Molotov Pact) ใน ค.ศ. ๑๙๓๙

ความตกลงมิวนิกเปิดทางให้เยอรมนีสามารถกำหนดแนวนโยบายยุทธศาสตร์ทางทหารในยุโรปซึ่งทำให้ฮิตเลอร์กลายเป็นผู้มีอำนาจควบคุมยุโรปกลางในที่สุด ในต้น ค.ศ. ๑๙๓๙ เยอรมนีกดดันให้รัฐบาลเช็กให้อำนาจการปกครองตนเองแก่ชาวสโลวักและรูเทเนียซึ่งอยู่ทางตะวันออกเฉียงสุดของประเทศ ในวันที่ ๑๕ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๓๙ รัฐบาลสโลวักซึ่งได้รับการสนับสนุนจากเยอรมนีจึงประกาศแยกตัวเป็นรัฐอิสระเรียกชื่อว่า สโลวาเกีย ในวันเดียวกันฮิตเลอร์ก็เชิญเอมิล ฮาชา (Emil Hacha) ประธานาธิบดีเช็กไปกรุงเบอร์ลินและบีบบังคับเขาลงนามยอมให้เชโกสโลวาเกียเข้าร่วมกับเยอรมนี ในวันที่ ๑๕ มีนาคม กองทัพเยอรมนีก็ยাত্রาทัพเข้าสู่กรุงปรากและเข้ายึดครองโบฮีเมียและโมเรเวียซึ่งเป็นดินแดนส่วนที่เหลือของเชโกสโลวาเกีย ในวันต่อมาฮิตเลอร์ออกกฎหมายประกาศจัดตั้งรัฐในอารักขาขึ้นโดยระบุให้โบฮีเมียและโมเรเวียเป็นส่วนหนึ่งของจักรวรรดิไรค์เรียกชื่อว่ารัฐอารักขาแห่งไรค์โบฮีเมีย-โมเรเวีย (Reich Protectorate of Bohemia-Moravia) และให้สโลวาเกียมีสถานภาพเป็นรัฐบริวาร ต่อมาเยอรมนีก็เคลื่อนไหวก่อตั้งให้โปแลนด์คืนเมืองดานซิก (Danzig) หรือกดานสก์ (Gdansk) ซึ่งเป็นเส้นนครใต้กานติองค์การสันนิบาตชาติรวมทั้งฉนวนโปแลนด์ (Polish Corridor) แก่เยอรมนีเพื่อแลกเปลี่ยน

กองทหารเยอรมันยาดตราเข้าสู่กรุงปราก

การค้าประกันพรมแดนด้านตะวันออกของโปแลนด์โดยเยอรมนีสัญญาว่าจะสนับสนุนโปแลนด์ให้ได้ดินแดนบางส่วนของยูเครน (Ukraine) เป็นการชดเชยแต่โปแลนด์ปฏิเสธในขณะเดียวกันเยอรมนีก็บีบบังคับให้ลิทัวเนียคืนเมืองท่าเมเมล (Memel) ที่ลิทัวเนียได้รับตามข้อตกลงในสนธิสัญญาแวร์ซายแก่เยอรมนีได้สำเร็จ

การยึดครองเชโกสโลวะเกียซึ่งเป็นการละเมิดความตกลงมิวนิก และนโยบายก้าวร้าวของเยอรมนีทำให้อังกฤษตระหนักถึงความล้มเหลวของนโยบายเอาใจอักษะประเทศ (Appeasement Policy) และการหักหลังของฮิตเลอร์ อังกฤษจึงยกเลิกนโยบายเอาใจอักษะประเทศและหันมาต่อต้านเยอรมนี อังกฤษรื้อฟื้นการเกณฑ์ทหาร และออกพระราชบัญญัติราชการทหารแห่งชาติ (National Service Act) ทั้งเริ่มระดมพลซึ่งรวมทั้งฝรั่งเศสด้วย อังกฤษซึ่งเคยค้าประกันเอกราชของโปแลนด์ในกติกาสัญญาอังกฤษ-โปแลนด์ (Anglo-Polish Pact) เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๓๕ จึงทำความตกลงกับโปแลนด์เพิ่มเติมในกติกาสัญญาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Pact of Mutual Assistance) เมื่อวันที่ ๒๕ เมษายน ค.ศ. ๑๙๓๙ เยอรมนีตอบโต้ด้วยการประกาศล้มเลิกข้อตกลงนาวิกัระหว่างอังกฤษกับเยอรมนี (Anglo-German Naval Agreement) ค.ศ. ๑๙๓๕ และกติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างเยอรมนีกับโปแลนด์ (German-Polish Nonaggression Pact) ค.ศ. ๑๙๓๔ ในเวลาเดียวกันฮิตเลอร์ก็เตรียมวางแผนบุกโปแลนด์เพราะเชื่อมั่นว่าทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสจะไม่ต่อต้านเยอรมนีเหมือนเช่นกรณีเชโกสโลวะเกีย ฮิตเลอร์กำหนดบุก

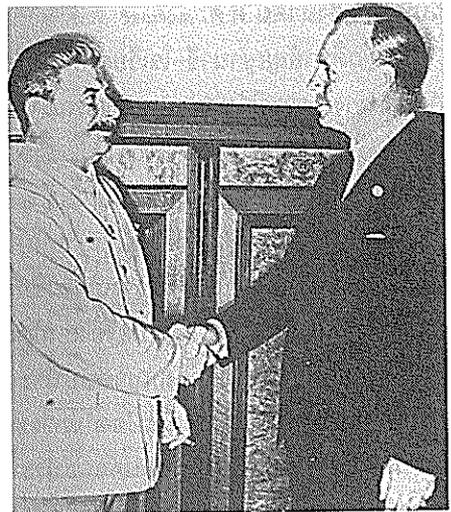
โปแลนด์ในต้นเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๓๙ โดยใช้แผนที่มีชื่อรหัสว่า “ปฏิบัติการสีขาว” (Operation White) ซึ่งมีเป้าหมายทำลายกองกำลังทัพโปแลนด์ การเข้าควบคุมเส้นพรมแดนและยึดเมืองดานซิก โยเซฟ เพาล์ เกิบเบิลส์ (Joseph Paul Goebbels) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงภูมิปัญญาสาธารณะและการโฆษณาประชาสัมพันธ์แห่งจักรวรรดิไรค์ (Reich Ministry for Public Enlightenment and Propaganda) จึงเริ่มประโคมข่าวปลุกระดมยุวประชาชนด้วยการสร้างเรื่องว่าชาวเยอรมันในโปแลนด์ถูกข่มเหงรังแกต่างๆ นานา และเรียกร้องให้ชาวเยอรมันในโปแลนด์ตอบโต้และก่อกองการฉกขึ้นเพื่อเยอรมนีจะใช้เป็นข้ออ้างเข้าแทรกแซง

กติกาสัญญานาซี-โซเวียต

การตอบโต้ของเยอรมนีต่ออังกฤษและโปแลนด์ทำให้สหภาพโซเวียตเชื่อว่าเยอรมนีมีแผนก่อสงคราม สตาลินจึงให้มัคซิม ลีวินอฟรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง

ริเบนทรอพลงนามในกติกานาซี-โซเวียต
เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๓๙

สตาลินและริเบนทรอพจับมือและ
ให้คำสัญญาว่าทั้งสองประเทศจะยึดมั่น
ในกติกาสัญญาอย่างเหนียวแน่น

ประเทศโซเวียตซึ่งสนับสนุนแนวความคิดการประกันความมั่นคงร่วมกันในการรักษาสันติภาพระหว่างประเทศเจรจากับอังกฤษและฝรั่งเศสเพื่อจัดตั้งกลุ่มพันธมิตรทางทหารต่อต้านเยอรมนี แต่อังกฤษหน่วงเหนี่ยวการเจรจาส่วนหนึ่งเป็นเพราะสหภาพโซเวียตกำหนดเงื่อนไขการร่วมมือมากเกินไปเป็นต้นว่าให้คำประกันเอกราชของสามรัฐบอลติก (Baltic States) และสิทธิที่โซเวียตจะส่งทหารเข้าไปในดินแดนโปแลนด์และอื่นๆ สหภาพโซเวียตจึงเห็นว่าฝ่ายประเทศตะวันตกขาดความจริงจัง การเจรจาจึงไม่ก้าวหน้า ต่อมาสหภาพโซเวียตเปลี่ยนตัวรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจากลิวินอฟเป็นเวียเชสลัฟ มีไฮโลวิช โมโลตอฟ (Vyacheslav Mikhaylovich Molotov) ซึ่งต่อต้านแนวความคิดการประกันความมั่นคงร่วมกัน โมโลตอฟได้เปิดการเจรจากับเยอรมนี ธิเบเนทรอฟ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเยอรมนีซึ่งต่อต้านอังกฤษจึงเห็นเป็นโอกาสที่จะสานความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองอีกครั้งหลังจากที่ขาดตอนไปตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๓๓ และนำไปสู่การตกลงในสนธิสัญญาทางการค้าร่วมกันเป็นเวลา ๗ ปีเมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๓๙ อีก ๑ สัปดาห์ต่อมา ก็ทำความตกลงทางทหารกับเยอรมนีในกติกาสัญญานาซี-โซเวียต หรือกติกาสัญญาริบเบินทรอพ-โมโลตอฟในท้ายที่สุดที่กรุงมอสโกเมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๓๙

กติกาสัญญานาซี-โซเวียตที่มีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่าสนธิสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างเยอรมนีกับสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียต (Treaty of Nonaggression between Germany and the Union of Soviet Socialist Republics) กำหนดว่าทั้งสองประเทศจะไม่รุกรานและก่อสงครามกันเป็นเวลา ๑๐ ปี และจะวางตัวเป็นกลางหากฝ่ายหนึ่งถูกโจมตีโดยประเทศที่สาม กติกาสัญญานับนี้ยังมีพิธีสารลับ (Secret Protocols) พ่วงท้ายซึ่งแบ่งเขตอิทธิพลในยุโรประหว่างเยอรมนีกับสหภาพโซเวียตโดยแบ่งโปแลนด์ระหว่างกัน และสหภาพโซเวียตได้เข้าครอบครองเอสโตเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย และฟินแลนด์ สหภาพโซเวียตคาดหวังว่ากติกาสัญญานับนี้จะเป็นการซื้อเวลาให้สหภาพโซเวียตสามารถปรับปรุงกองทัพให้เข้มแข็งเพื่อป้องกันการขยายอำนาจของเยอรมนี ส่วนเยอรมนีก็พอใจที่สามารถดำเนินการบุกโปแลนด์และประเทศยุโรปตะวันตกอื่นๆ ได้โดยไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับกองทัพแดงของสหภาพโซเวียตและแนวรบด้านตะวันออก (สัจฉัย สุวัจนุตตร : ๒๕๕๑)

การบุกโปแลนด์

หลังการลงนามกติกาสัญญานาซี-โซเวียตหรือบางครั้งเรียกชื่อว่ากติกาสัญญา ฮิตเลอร์-สตาลิน (Hitler-Stalin Pact) ได้ ๑ สัปดาห์ เยอรมนีก็เคลื่อนกำลังไปบริเวณ พรหมแดนด้านตะวันตกของโปแลนด์ และสร้างสถานการณ์ด้วยการก่อจลาจลบริเวณ พรหมแดน ทหารหน่วยเอสเอสท้องถิ่นซึ่งแต่งเครื่องแบบทหารโปแลนด์โจมตีสถานีวิทยุ กระจายเสียงของเยอรมันที่เมืองไกลวิทซ์ (Glewitz) ซึ่งห่างจากพรหมแดนโปแลนด์ ๘ กิโลเมตร การโจมตีเกิดขึ้นในขณะที่สถานีวิทยุกำลังออกอากาศและมีการนำนักโทษ จากค่ายกักกันที่แต่งเครื่องแบบทหารเยอรมันที่ถูกยิงเสียชีวิตมาทิ้งไว้ในบริเวณเกิดเหตุ สื่อสิ่งพิมพ์เยอรมันใหม่กระพือข่าวการบุกทำร้ายทหารเยอรมันของทหารโปแลนด์ จึงใช้เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นข้ออ้างบุกโจมตีโปแลนด์ เขาสั่งยกเลิกการประชุมประจำปีที่เมือง นูเรมเบิร์กอย่างกะทันหันในวันที่ ๓ สิงหาคม ในเช้าตรู่ของวันที่ ๑ กันยายน ค.ศ. ๑๙๓๙ ซึ่งเดิมเป็นวันกำหนดเปิดการประชุมที่นูเรมเบิร์ก กองทหารเยอรมันก็เคลื่อนกำลังบุก โปแลนด์ทางพรหมแดนตะวันตก อังกฤษและฝรั่งเศสซึ่งค้ำประกันเอกราชของโปแลนด์จึง ประกาศสงครามกับเยอรมนีอย่างไม่เต็มใจนักเมื่อวันที่ ๓ กันยายน และนำไปสู่การเกิด สงครามระหว่างประเทศ ในเวลาอันสั้นสงครามก็ขยายตัวไปทั่วยุโรป

เยอรมนีใช้ยุทธวิธีทำสงครามแบบสายฟ้าแลบ (Blitzkrieg) ในการบุกโจมตีโปแลนด์ การบุกเริ่มขึ้นเมื่อเวลา ๐๔.๔๕ นาฬิกาของวันที่ ๑ กันยายนโดยเรือรบขลสวิก-โฮลชไตน์ (Schlewig-Holstein) ซึ่งเดินทางมาเชื่อมความสัมพันธ์และทอดสมอที่เมืองท่ากาดานสกี ก่อนหน้านั้นได้เปิดฉากระดมยิงป้อมที่เวสเตอร์แพลต (Westerplatte) ที่อยู่ใกล้เคียง อีกไม่กี่วันที่ต่อมา กองกำลังทางอากาศรวม ๑,๕๐๐ เครื่อง ทหาร ๔๘ กองพล และเป็น ยานเกราะ ๖ กองพลก็บุกเข้ามาจากทั้ง ๓ ด้านคือ เยอรมันตะวันออก ปรัสเซียตะวันออก และสโลวาเกียเพื่อทำลายเส้นทางคมนาคมสื่อสารและสนามบิน แม้กองทัพโปแลนด์ ต่อสู้อย่างกล้าหาญ แต่ภายในเวลาเพียง ๒ วัน ฌนวนโปแลนด์ก็ถูกตัดขาด ในวันที่ ๕ กันยายน เยอรมันสามารถตีฝ่าเข้ามาในโปแลนด์ข้ามแม่น้ำวิสตุลาโดยยึดครองพื้นที่ทาง ตะวันตกเฉียงเหนือได้หมดและรุกคืบเข้าไปถึงชานกรุงวอร์ซอ (Roderick, 1999)

กองทัพโปแลนด์หวังว่าอังกฤษและฝรั่งเศสจะบุกโจมตีเยอรมนีแต่ประสบความสำเร็จ สัมเหลวเพราะทั้งฝรั่งเศสและอังกฤษไม่เชื่อในหลักการของสงครามเคลื่อนที่และคาดคะเน

กำลังทางอากาศของเยอรมนีมีผลิตผลตกกองทัพฝรั่งเศสเพียงเคลื่อนกำลังเข้ามาถึงซาร์ลันด์ (Saarland) เท่านั้น และตลอดช่วงฤดูหนาว ค.ศ. ๑๙๓๙-๑๙๔๐ ก็ไม่ยอมรุกคืบหน้าไกลกว่าที่ปืนใหญ่จากแนวป้อมมาจิจินจะป้องกันไว้ได้ ส่วนอังกฤษซึ่งเพิ่งรวมกำลังเข้าอยู่ได้ การควบคุมสั่งการของฝรั่งเศสก็ยังไม่สามารถปฏิบัติการใดๆ ได้ การไม่สามารถช่วยเหลือใดๆ ต่อโปแลนด์ได้และไม่มีการสู้รบอย่างจริงจังในยุโรปทำให้ช่วงระหว่างเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๓๙ ถึงเมษายน ค.ศ. ๑๙๔๐ เรียกชื่อกันว่า “สงครามปลอม” (Phony war)

ต่อมาเยอรมนีได้ส่งกำลังเสริมมาสมทบจำนวนมากเพื่อบุกโจมตีกรุงวอร์ซอ ในขั้นสุดท้าย ในวันที่ ๑๕ กันยายน กรุงวอร์ซอถูกปิดล้อมและมีการโจมตีที่ระเบิดอย่างหนักทั้งถูกระดมยิงด้วยปืนใหญ่อย่างรุนแรง การรุกของกองทัพเยอรมันที่ใกล้จะถึงเส้นพรมแดนโปแลนด์-โซเวียตทำให้สหภาพโซเวียตคิดว่าเยอรมนีอาจยึดครองโปแลนด์ได้ทั้งหมด สหภาพโซเวียตจึงเข้ารุกรานโปแลนด์ทางภาคตะวันออกเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน และเป็น การละเมิดกติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างโซเวียต-โปแลนด์ (Soviet-Polish Nonaggression Pact) ค.ศ. ๑๙๓๒ กองทัพแดงรุกเข้ามาถึง ๑๐๐ กิโลเมตรและแทบจะ ไม่มีการต่อต้านเลย รัฐบาลโปแลนด์หลบหนีเข้าไปในโรมาเนียและปล่อยให้กองทัพ โปแลนด์ต่อสู้ตามลำพัง กรุงวอร์ซอถูกเยอรมนียึดครองได้เมื่อวันที่ ๒๗ กันยายน ในวันที่ ๕ ตุลาคม กองกำลังโปแลนด์สุดท้ายก็ยอมจำนน และประมาณว่าทหารโปแลนด์ ๖๖,๐๐๐ คน เสียชีวิต บาดเจ็บ ๒๐๐,๐๐๐ คนถูกจับเป็นเชลยศึกเยอรมันกว่า ๗๐,๐๐๐ คน และเชลย ศึกของโซเวียต ๒๑๗,๐๐๐ คน ส่วนทหารเยอรมันกว่า ๑๐,๕๐๐ คนเสียชีวิตและ บาดเจ็บ ๓๐,๓๒๒ คน แม้ทั้งเยอรมนีและสหภาพโซเวียตจะแบ่งกันปกครองโปแลนด์ อย่างกตขี้แต่จิตวิญญาณของชาวโปแลนด์ก็ยังคงเข้มแข็ง ในเวลาต่อมาพวกเขาผนึกกำลังกัน ต่อต้านโดยจัดตั้งขบวนการใต้ดินต่อต้านนาซี และชาวโปแลนด์หลบหนีออกนอกประเทศ ก็จัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นที่กรุงปารีสและเคลื่อนไหวต่อต้านเยอรมนีตลอดช่วงสงคราม

การยึดครองโปแลนด์ทำให้เยอรมนีได้ชาวยิวเพิ่มขึ้นอีกกว่า ๒ ล้านคน กองทัพ เยอรมันจึงดำเนินการกวาดล้างชาวยิวและชาวโปแลนด์เชื้อสายยิวทันทีโดยให้หน่วยสังหาร พิเศษเอสเอส (Special Killing Squads of the SS) กำจัดชาวยิวให้สิ้นซากและกำหนดเขต เกตโต (ghetto) ขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ควบคุมและกักกันชาวยิว ขณะเดียวกันก็บังคับเกณฑ์ ชาวยิวไปทำงานหนักที่ค่ายกักกัน และเพื่อยึดที่อยู่อาศัยของชาวยิวให้แก่ชาวเยอรมัน ที่อพยพเข้ามา ส่วนโปแลนด์ตะวันออกที่สหภาพโซเวียตยึดครองซึ่งมีพลเมืองชาวยิวราว

๓ ล้านคน หน่วยตำรวจลับโซเวียตได้จับกุมและกวาดต้อนชาวยิวไปค่ายกักกันแรงงานที่ไซบีเรียซึ่งในจำนวนดังกล่าว ๔๕,๐๐๐ คนเป็นเจ้าของที่ข้าราชการชาวโปแลนด์ถูกส่งไปค่ายกักกันแรงงานที่ใกล้เมืองสมิเลนสค์ (Smolensk) ในสหภาพโซเวียต

ความพ่ายแพ้ของโปแลนด์ในเวลาเพียง ๔ สัปดาห์ทำให้สหภาพโซเวียตวิตกว่าแนวพรมแดนตอนเหนือของโซเวียตที่ติดกับฟินแลนด์อาจไม่ปลอดภัยจากการโจมตีของเยอรมนี สหภาพโซเวียตจึงเรียกร้องให้รัฐบาลดัตช์ทั้ง ๓ ประเทศรวมทั้งฟินแลนด์ยอมให้สหภาพโซเวียตจัดตั้งฐานทัพเรือและฐานทัพอากาศซึ่งรวมทั้งพื้นที่บริเวณพรมแดนที่ติดกับนครเลนินกราด (Leningrad) ด้วย แต่ฟินแลนด์ปฏิเสธ สหภาพโซเวียตจึงประกาศยกเลิกกติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างสหภาพโซเวียตกับฟินแลนด์ ค.ศ. ๑๙๓๒ และบุกฟินแลนด์โดยไม่แจ้งเตือนล่วงหน้าเมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๓๙ และนำไปสู่การเกิดสงครามรัสเซีย-ฟินแลนด์ (Russo-Finnish War, ค.ศ. ๑๙๓๙-๑๙๔๐) หรือสงครามฤดูหนาว (Winter War) สหภาพโซเวียตพยายามนำยุทธวิธีรบแบบสายฟ้าแลบมาใช้โดยทิ้งระเบิดถล่มกรุงเฮลซิงกิ (Helsinki) อย่างหนักเพื่อกดดันให้ฟินแลนด์ยอมจำนน แต่ประสบความล้มเหลวเพราะไม่มีความพร้อมและสภาพอากาศก็เลวร้าย ฟินแลนด์ยืนหยัดต่อสู้อย่างทรหดและตั้งรับการบุกบริเวณแนวป้องกันมานเนอร์เฮม (Mannerheim Line) ซึ่งผ่านคอคอคคาร์ลีเลียนและทะเลสาปลาโดกา (Ladoga) ไปจนถึงพรมแดนด้านที่ติดนครเลนินกราด

สงครามที่เกิดขึ้นทำให้เดนมาร์ก นอร์เวย์และสวีเดนซึ่งไม่ต้องการให้การรบขยายตัวเข้ามาในประเทศประกาศยืนยันนโยบายความเป็นกลางของตน องค์การสันนิบาตชาติตอบโต้สหภาพโซเวียตด้วยการขับออกจากสมาชิกและเรียกร้องประเทศสมาชิกอื่นๆ ให้ความช่วยเหลือแก่ฟินแลนด์ด้านอาวุธยุทธภัณฑ์และการส่งกองทัพเข้าไปช่วย ฟินแลนด์ให้ความสันทัดในภูมิประเทศและสภาพอากาศที่หนาวเย็นให้เป็นประโยชน์โดยใช้หน่วยทหารสกีเคลื่อนที่ (mobile skitroop) ที่ได้สมญาว่า “ยมทูตสีขาว” ชุ่มโจมตีกองทัพโซเวียตได้อย่างมีประสิทธิภาพจนทำให้การบุกของโซเวียตชะงักงันและสูญเสียทหารเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ในต้นเดือนมีนาคม ค.ศ. ๑๙๔๐ เมื่ออากาศอุ่นขึ้นและความสะดวกสบายทางธรรมชาติของฟินแลนด์หมดไป กองทัพโซเวียตก็สามารถตีฝ่าแนวป้องกันมานเนอร์เฮมเข้าไปได้และมีชัยชนะตามลำดับ รัฐบาลฟินแลนด์จึงยอมจำนนเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๔๐ และถูกบังคับให้ยอมรับสนธิสัญญาสงบศึกซึ่ง

๑๑๒ สัญชัย สุวัจนุตตร

ฟินแลนด์เสียเปรียบอย่างมากโดยสูญเสียดินแดนในเขตคาเรเลียตอนใต้และเมืองวีบอร์ก (Vyborg) รวมทั้งประชากรอีกร้อยละ ๑๒ สหภาพโซเวียตยังได้สิทธิเช่าคาบสมุทรฮังโก (Hanko Peninsula) ซึ่งเป็นเส้นทางไปสู่อ่าวฟินแลนด์เพื่อใช้เป็นฐานทัพเรือเป็นเวลา ๓๐ ปี (Roberts, 2010)

สงครามรัสเซีย-ฟินแลนด์ทำให้เยอรมนีเชื่อมั่นว่าเยอรมนีแข็งแกร่งพอที่จะบดขยี้สหภาพโซเวียตได้ อังกฤษและฝรั่งเศสก็เห็นว่าสหภาพโซเวียตไม่เข้มแข็งพอที่จะให้เป็นพันธมิตรในการต่อต้านเยอรมนี แม้ฟินแลนด์จะพ่ายแพ้และสูญเสียทหารราว ๒๕,๐๐๐ คน บาดเจ็บ ๔๕,๐๐๐ คน แต่สหภาพโซเวียตสูญเสียมากกว่าโดยมีทหารที่เสียชีวิตหรือสูญหาย ๘๕,๐๐๐ คนและบาดเจ็บ ๑๘๖,๐๐๐ คน และทำให้สหภาพโซเวียตต้องหันมาปฏิรูปกองทัพอย่างเร่งด่วน อย่างไรก็ตาม ชัยชนะเหนือฟินแลนด์ทำให้สหภาพโซเวียตเห็นเป็นโอกาสเข้ายึดครองลัตเวีย ลิทัวเนีย และเอสโตเนีย รวมทั้งเบสซาราเบีย (Bessarabia) และบูโควินาตอนเหนือ (North Bukovina) จากโรมาเนียใน ค.ศ. ๑๙๔๐

ยุทธการที่นอร์เวย์

ในต้น ค.ศ. ๑๙๔๐ เยอรมนีเตรียมการบุกนอร์เวย์ซึ่งดำเนินนโยบายเป็นกลาง เพราะเห็นว่านอร์เวย์เป็นจุดยุทธศาสตร์ทางทะเลที่สำคัญในการป้องกันความมั่นคงของกองทัพเรือเยอรมันในทะเลเหนือและทะเลบอลติก เยอรมนีกำหนดบุกนอร์เวย์ตามแผนปฏิบัติการเวเซอbung (Operation Weserbung) ในช่วงฤดูใบไม้ผลิในวันที่ ๒๐ มีนาคม แต่ปัญหาการเตรียมการและการประสานงานระหว่างกองทัพเรือกับกองทัพอากาศและอื่นๆ ทำให้ต้องเลื่อนเวลาออกไปจนถึงวันที่ ๙ เมษายน แผนปฏิบัติการเวเซอbungซึ่งนำไปสู่ยุทธการที่นอร์เวย์ (Battle of Norway) กำหนดว่ากองทัพเรือเยอรมัน ๕ กองจะเข้ายึดครองเมืองท่านาร์วิก (Narvik) ทรอนไฮม์ (Trondheim) เบอ์เกน (Bergen) คริสเตียนซันด์ (Kristiansand) ออนดาลส์เนส (Andalsnes) และกรุงออสโล (Oslo) ตามลำดับ ขณะเดียวกันกองทัพเยอรมัน ๒ กองพลจะแยกกันเข้ายึดนอร์เวย์และเดนมาร์กโดยกองกำลังทางอากาศจะร่วมปฏิบัติการโจมตีสนับสนุนด้วย

การโจมตีของเยอรมนีทั้งทางเรือ ทางอากาศและทางบกประสบความสำเร็จอย่างมากเพราะสามารถยึดเมืองท่าชายฝั่งของนอร์เวย์ได้หมดรวมทั้งกรุงออสโลภายใน

เวลาวันเดียว วิดคุน คิสลิง (Vidkun Quisling) นายกรัฐมนตรีนอร์เวย์ซึ่งสนับสนุนเยอรมนีอย่างลับๆ ได้รับยอมแพ้ต่อเยอรมนีทันที ในเวลาต่อมาเขาถูกปลดออกจากตำแหน่งและชาวนอร์เวย์ประณามเขาเป็นผู้ขายชาติ ชื่อ “คิสลิง” จึงเป็นคำศัพท์ในภาษาอังกฤษที่มีความหมายว่า “ผู้ทรยศ” ในการบุกเดนมาร์กเยอรมนีก็ประสบความสำเร็จอย่างมากเช่นกันด้วยเพราะพระเจ้าคริสเตียนที่ ๑๐ (Christian X) แห่งเดนมาร์ก และรัฐบาลยอมรับคำขาดของเยอรมนีในการยึดครอง แม้จะมีการเคลื่อนไหวต่อต้านบ้างที่บริเวณคาบสมุทรจัตแลนด์แต่ก็ไม่ส่งผลกระทบต่อเยอรมนีมากนัก เดนมาร์กจึงถูกยึดครองอย่างง่ายดาย

ชัยชนะของเยอรมนีเป็นผลจากการที่ฝ่ายพันธมิตรขาดข้อมูลเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการและการเตรียมการของเยอรมนี นอร์เวย์ซึ่งไม่มีหน่วยข่าวกรองก็ประเมินศักยภาพของเยอรมนีต่ำกว่าความเป็นจริงเพราะไม่คาดคิดว่าเยอรมนีจะกล้าทำท่าอากาศยานทางทะเลของอังกฤษและละเมิดความเป็นกลางของตน เมื่อเยอรมนีบุกนอร์เวย์ อังกฤษดำเนินการตอบโต้และช่วยเหลือทันทีในขณะที่ประเทศพันธมิตรอื่นๆ มีปฏิกิริยาตอบรับเชื่องช้า แม้อังกฤษจะสามารถยกพลขึ้นบกได้หลังการปะทะกันทางทะเลที่นาร์วิกแต่ก็ประสบปัญหาอย่างมากเพราะมีอาวุธไม่เพียงพอ ขาดยานพาหนะและเสบียงอาหารรวมทั้งไม่ชำนาญในพื้นที่ การรุกของอังกฤษจึงเป็นไปอย่างล่าช้าในขณะที่เยอรมนีสามารถเสริมกำลังและด้านการบุกไว้ได้ แผนของอังกฤษที่จะยึดภาคกลางของนอร์เวย์กลับคืนจึงล้มเหลว กองกำลังของนอร์เวย์ซึ่งตั้งรกรากอยู่ในพื้นที่ซึ่งยอมแพ้ในที่สุด พระเจ้าฮาakon ที่ ๗ (Haakon VII ค.ศ. ๑๘๗๒-๑๙๕๗) และคณะรัฐบาลนอร์เวย์หนีออกจากกรุงออสโลไปยังเมืองทรอมโซ (Tromsø) ทางตอนเหนือของประเทศ

ในยุทธการที่นอร์เวย์ เยอรมนีสูญเสียทหารกว่า ๕,๕๐๐ คน อังกฤษสูญเสียทหารเกือบ ๕,๕๐๐ คน นอร์เวย์ประมาณ ๑,๘๐๐ คน ส่วนฝรั่งเศสกับโปแลนด์สูญเสียทหารรวมกันประมาณ ๕๐๐ คน เยอรมนีซึ่งคาดว่าฝ่ายพันธมิตรจะตั้งรกรากไว้ที่นาร์วิกและทำให้แนวรบด้านตะวันตกไม่เข้มแข็งจึงหันมาบุกโจมตีเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และฝรั่งเศส แต่การบุกโจมตีของเยอรมนีทำให้ฝ่ายพันธมิตรตัดสินใจถอนกำลังออกจากนอร์เวย์ในต้นเดือนมิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๐ ต่อมาในวันที่ ๗ มิถุนายน พระเจ้าฮาakon ที่ ๗ และรัฐบาลนอร์เวย์ก็เดินทางออกจากประเทศไปจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นที่กรุงลอนดอน สงครามภาคพื้นทวีปยุโรปจึงเริ่มขึ้นและทำให้อังกฤษได้เข้าร่วมสงครามอย่างเต็มตัว (สัญญา สัจบุตร : ๒๕๕๑)

การบุกประเทศแผ่นดินต่ำและฝรั่งเศส

ในต้นเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๐ เยอรมนีเริ่มเคลื่อนกำลังบุกยุโรปตะวันตกตามแผนปฏิบัติการ “กล่องเหลือง” (Case Yellow) โดยมีเป้าหมายจะบุกฝรั่งเศสโดยรุกผ่านประเทศแผ่นดินต่ำทางตอนเหนือของฝรั่งเศสซึ่งประกอบด้วยเบลเยียม เนเธอร์แลนด์ และลักเซมเบิร์กแทนการบุกผ่านพรหมแดนฝรั่งเศส-เยอรมนีที่มีแนวมาจินอกขวางกั้นอยู่ ก่อนเริ่มการบุกก็มีการปรับแผนจุดโจมตีกล่องเหลืองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเปลี่ยนชื่อเป็นแผนปฏิบัติการซีเชลซนิทท์ (Operation Sichelsehnt) หรือที่เรียกกันทั่วไปในเวลาต่อมาว่าแผนมันชไตน์ (Manstein Plan) ตามชื่อนายพลฟริทซ์ เอริช ฟอน มันชไตน์ (Fritz Erich von Manstein) ซึ่งเป็นผู้ปรับปรุง แผนมันชไตน์กำหนดให้กำลังทหารราบและทหารยานเกราะโดยเฉพาะหน่วยแพนเซอร์รวมกัน ๓ กองทัพประสานกับกำลังรบทางอากาศ กองทัพแรกจะเข้าโจมตีทางเนเธอร์แลนด์และเบลเยียม กองทัพที่ ๒ บุกไปทางแนวมาจินอก และกองทัพที่ ๓ จะเจาะทะลวงแนวป้องกันฝรั่งเศสเข้ายึดสะพานข้ามแม่น้ำเมิส (Meuse) โดยใช้เส้นทางผ่านป่าอาร์เดน (Ardennes) ทางใต้เพื่อตัดกองกำลังฝ่ายพันธมิตรให้ขาดกลางก่อนเคลื่อนกำลังไปทางตะวันออกและตัดเส้นทางเคลื่อนทัพของฝรั่งเศสทางเหนือ

ในวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๐ กองทัพเยอรมันทัพแรกเปิดฉากโจมตีเนเธอร์แลนด์แบบสายฟ้าแลบ และกองทัพอากาศก็ทิ้งระเบิดถล่มสนามบินและเมืองต่างๆ ในวันเดียวกันนั้นอังกฤษมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเพราะนายกรัฐมนตรีเชมเบอร์เลนซึ่งถูกโจมตีอย่างหนักในรัฐสภาเกี่ยวกับความล้มเหลวของการดำเนินนโยบายสงครามและการวางแผนการรบก็ลาออกจากตำแหน่ง วินสตัน เชอร์ชิลผู้นำพรรคอนุรักษนิยมได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งสืบแทน เยอรมนีสามารถยึดครองกรุงเฮกพื้นที่ส่วนใหญ่ของเนเธอร์แลนด์ได้ในเวลาอันรวดเร็ว สมเด็จพระราชินีนาถวิลเฮลมินา (Wilhelmina) ต้องเสด็จลี้ภัยไปประทับยังอังกฤษในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ในวันรุ่งขึ้นกองทัพอากาศเยอรมันก็โจมตีเมืองรอตเตอร์ดัม (Rotterdam) เมืองใหญ่อันดับ ๒ ของประเทศ มีผู้เสียชีวิตกว่า ๑,๐๐๐ คน บ้านเรือนเสียหายอย่างยับเยินและมีผู้ไร้ที่อยู่อาศัย ๗๘,๐๐๐ คน เนเธอร์แลนด์จึงประกาศยอมแพ้และมีการจัดตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นในกรุงลอนดอนเพื่อต่อต้านเยอรมนีหลังมีชัยชนะ กองทัพเยอรมันก็มุ่งตรงเข้าสู่เบลเยียมและนำไปสู่การปะทะกับกองทัพอังกฤษและฝรั่งเศส ในเวลาเดียวกันกองทัพเยอรมันที่ ๒

ก็เข้าใจมตีสลักเซมเบอร์กและเบลเยียมโดยประสานการรบกับกองทัพเยอรมันทัพแรก ลักเซมเบิร์กยอมจำนนในวันที่ ๑๕ พฤษภาคม แกรนด์ดัชเชสชาร์ลอตต์ (Charlotte) องค์ ประมุขและคณะรัฐบาลได้อพยพลี้ภัยออกนอกประเทศไปตั้งรัฐบาลพลัดถิ่นที่กรุงลอนดอน ตลอดช่วงเวลาของสงคราม องค์ประมุขทรงมีพระราชดำรัสทางวิทยุกระจายเสียงบีบีซี (BBC - British Broadcasting Cooperation) อย่างกล้าหาญเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ ชาวลักเซมเบิร์ก

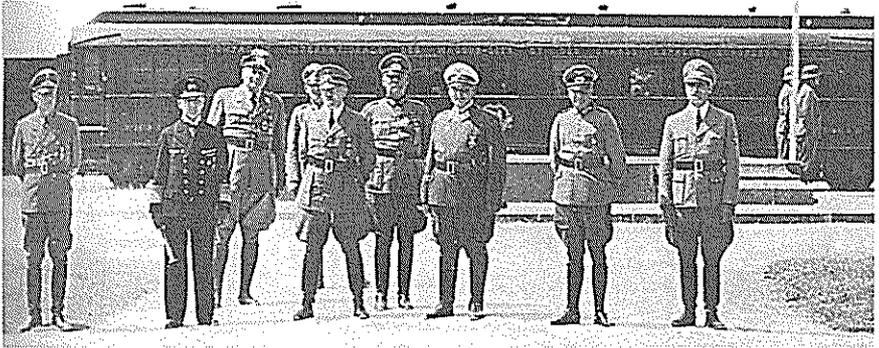
แม้อังกฤษและฝรั่งเศสจะมึนงงกำลังกันช่วยเหลือกลุ่มประเทศแผ่นดินต่ำแต่ก็ ไม่สามารถต้านการรุกของเยอรมนีได้ กองกำลังร่วมของอังกฤษ ฝรั่งเศสและเบลเยียม ถูกโจมตีอย่างหนักจนต้องถอยร่นไปจนถึงทะเลเหนือเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม อีก ๒ วัน ต่อมาพระเจ้าเลโอโพลด์ที่ ๓ (Leopold III) ทรงจำต้องยอมแพ้โดยปราศจากเงื่อนไขและ ทรงถูกจับเป็นเชลยสงครามทั้งถูกกักบริเวณ ณ ปราสาทที่เมืองลาเกิน (Lacken) กองทัพ เบลเยียมส่วนหนึ่งพร้อมกบกองกำลังของอังกฤษและฝรั่งเศสจำต้องสละประเทศถอยไป ตั้งมั่นที่เมืองดันเคิร์ก (Dunkirk) เมืองท่าและเมืองอุตสาหกรรมทางตอนเหนือของฝรั่งเศส ใกล้กับพรมแดนฝรั่งเศส-เบลเยียม ต่อมาในวันที่ ๒๒ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๔๐ มีการจัดตั้ง รัฐบาลพลัดถิ่นขึ้นที่กรุงลอนดอนเพื่อประสานความร่วมมือกับฝ่ายพันธมิตรต่อต้าน เยอรมนีตลอดช่วงเวลาที่เบลเยียมถูกยึดครองกว่า ๔ ปี

ในช่วงที่กองทัพเยอรมันบุกเบลเยียม เยอรมนีก็เปิดยุทธการที่ฝรั่งเศส (Battle of France) ด้วยการใช้กำลังเข้าไปยังแนวป้องกันทหารราบฝรั่งเศสและอังกฤษในป่าอาร์เดน ที่เป็นที่ราบสูงและป่าลึกซึ่งขวางกั้นแนวพรมแดนฝรั่งเศส-เบลเยียม พลตรีเออริล รอม เมิล (Erwin Rommel) ดาวรุ่งดวงใหม่ของกองพลแพนเซอร์ (Panzer) สามารถบุกฝ่าป่า อาร์เดนส์ที่ไม่มีใครจะทะลวงได้สำเร็จและข้ามแม่น้ำเมิสต์ได้ในวันที่ ๑๒ พฤษภาคม ในการรบวันที่ ๑๕ พฤษภาคมเพียงวันเดียว ฝรั่งเศสไม่สามารถต้านทานการบุกของกอง กำลังรถถังของเยอรมนีได้และทหารฝรั่งเศสกว่า ๒๐,๐๐๐ คนถูกจับเป็นเชลยศึก หลังจาก ยึดป่าอาร์เดนได้กองทัพเยอรมันก็บุกคืบหน้าต่อไปจนถึงหน้าเมืองดันเคิร์ก ในการรบที่ ดันเคิร์กระหว่างวันที่ ๒๙ พฤษภาคม - ๔ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๐ เยอรมนีใช้การโจมตี ทางอากาศเพียงอย่างเดียวดันเคิร์กถูกล้อมอย่างหนักและต่อเนื่องจากกองทัพบกอังกฤษ ฝรั่งเศส และเบลเยียมที่รวมกันอยู่ที่ดันเคิร์กไม่สามารถปฏิบัติการรบได้ แต่ฝ่ายพันธมิตร ก็ไม่ยอมแพ้และนำไปสู่ปฏิบัติการ “การถอนทัพที่ดันเคิร์ก” (Evacuation of Dunkirk) เพื่อ

ช่วยชีวิตทหารให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้และเพื่อนำกำลังพลไปตั้งมั่นสู้กับเยอรมนีที่เกาะอังกฤษต่อไป การถอนทัพที่ดันเคิร์กนับเป็นวีรกรรมครั้งสำคัญของฝ่ายพันธมิตร เพราะกองทัพเรือและกองทัพอากาศอังกฤษซึ่งเป็นแกนนำในการปฏิบัติการร่วมกับกองกำลังฝรั่งเศสสามารถถอนกำลังพลของอังกฤษ ฝรั่งเศส และเบลเยียมกว่า ๓๓๐,๐๐๐ คนออกจากดันเคิร์กข้ามช่องแคบอังกฤษไปตั้งมั่นที่ประเทศอังกฤษได้สำเร็จ แต่ก็ต้องละทิ้งกำลังพลอีกประมาณ ๔๐,๐๐๐ คน และอาวุธยุทโธปกรณ์หนักอีกจำนวนหนึ่งไว้เบื้องหลังเพราะเวลาไม่เอื้ออำนวย ความสำเร็จของปฏิบัติการถอนทัพครั้งนี้มีส่วนเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ฝ่ายพันธมิตรในการยืนหยัดทำสงครามกับเยอรมนีทุกรูปแบบ จนมีชัยชนะในท้ายที่สุด (Roberts, 2010)

หลังฝ่ายพันธมิตรถอนกำลังพลที่ดันเคิร์กแล้ว เยอรมนีซึ่งปรับแผนการรบก็มุ่งเข้ายึดครองฝรั่งเศสทั้งประเทศโดยบุกโจมตีพรมแดนเบลเยียมเข้าสู่ฝรั่งเศสทางด้านหลังของแนวมาจิโนบริเวณเมืองดินอง (Dinant) และเซตอง (Sedan) ซึ่งเป็นจุดอ่อนที่สุดของแนวมาจิโน การต่อต้านมียุทธประปรายและในวันที่ ๙ มิถุนายน กองทัพเยอรมันตีแนวมาจิโนแตกและเคลื่อนกำลังเข้ายึดครองทุกพื้นที่จนถึงกรุงปารีสซึ่งถูกยึดครองในวันที่ ๑๐ มิถุนายน ในวันเดียวกันอิตาลีก็ประกาศสงครามต่อฝรั่งเศส รัฐบาลฝรั่งเศสอพยพออกจากกรุงปารีสไปตั้งมั่นอยู่ที่เมืองตูร์ (Tours) ทางตอนใต้ของประเทศ ในวันที่ ๑๔ มิถุนายน กองทัพเยอรมันเข้าควบคุมกรุงปารีสเต็มกำลังและประกาศให้กรุงปารีสเป็น “เมืองเปิด” (Open city) โดยจะไม่ถูกทำลายและประชาชนใช้ชีวิตได้เป็นปกติ อีก ๒ วันต่อมา ปอล เรโน (Paul Reynaud) นายกรัฐมนตรีซึ่งถูกนายพลฟิลิป เปแตง (Philippe Petin) กัดดันให้เปิดการเจรจากับเยอรมนีเพื่อสงบศึกก็ลาออกและเปแตงเข้าดำรงตำแหน่งสืบแทน ในวันรุ่งขึ้นรัฐบาลฝรั่งเศสประกาศไม่ทำสงครามต่อไปและให้ดำรงความเป็นชาติไว้เพียงแต่เปลี่ยนแปลงผู้นำประเทศโดยนายพลเปแตงเป็นประธานาธิบดี เปแตงจึงตัดสินใจยุติสงครามและให้ความร่วมมือกับเยอรมนีทั้งย้ายที่ทำการรัฐบาลไปอยู่ที่เมืองวิซี (Vichy)

หลังนายพลเปแตงประกาศจัดตั้งรัฐบาลใหม่ที่วิซีได้หนึ่งวัน ในวันที่ ๑๘ มิถุนายน ชาร์ล เดอโกล (Charles de Gaulles) ผู้บัญชาการกองทัพฝรั่งเศสซึ่งลี้ภัยไปอังกฤษเมื่อกรุงปารีสแตกได้ประกาศแถลงการณ์ผ่านวิทยุกระจายเสียงบีบีซีเรียกร้องชาวฝรั่งเศสผู้รักชาติทุกคนให้สนับสนุนเขาและรัฐบาลพลัดถิ่นที่ตั้งมั่นในกรุงลอนดอนเพื่อต่อสู้และทำสงครามกับเยอรมนีต่อไปเพราะผลของยุทธการที่ฝรั่งเศสยังไม่ใช่การยุติสงคราม เดอโกล

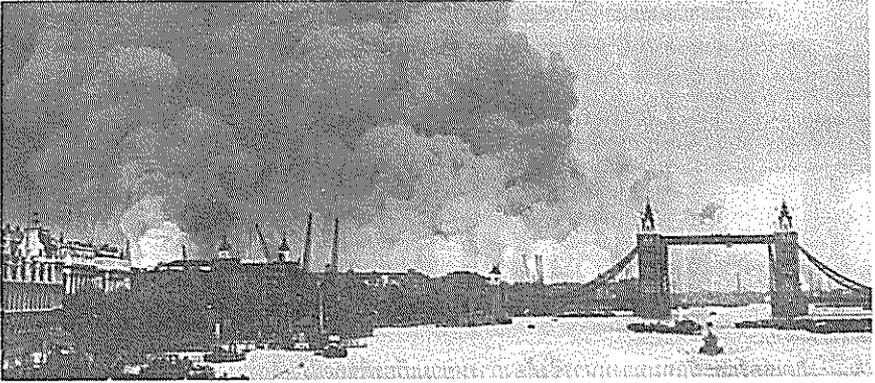

ฮิตเลอร์และผู้แทนทางทหารซึ่งต้องการห้ามเกียรติของฝรั่งเศสที่เมืองกงเปียญขณะรอผู้แทนจากฝรั่งเศสเดินทางมาลงนามสนธิสัญญาสงบศึก ค.ศ. ๑๙๔๐

จึงจัดตั้งขบวนการฝรั่งเศสรีขึ้นโดยอังกฤษสนับสนุนด้านการเงินและอาวุธยุทธโปกรณ์เพื่อต่อต้านเยอรมนีซึ่งต่อมาขบวนการฝรั่งเศสรีมีบทบาทสำคัญในการช่วยฝ่ายพันธมิตรปลดปล่อยฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1944 (สัญญาชัย สุวังบุตร : ๒๕๕๑) อย่างไรก็ตาม ชาวฝรั่งเศสโดยทั่วไปต่างพอใจกับความสงบที่กลับคืนมา ในวันที่ ๒๕ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๐ ฝรั่งเศสและเยอรมนีลงนามร่วมกันในสนธิสัญญาสงบศึกบนบนตู้รถไฟคันเก่าที่ได้ลงนามกันเมื่อ ค.ศ. ๑๙๑๘ โดยนำตู้รถไฟมาจากพิพิธภัณฑสถานในกรุงปารีสลากไปยังป่าเมืองกงเปียญ (Compiègne) ณ จุดเดียวกันกับที่เยอรมนีเคยประกาศยอมแพ้ใน ค.ศ. ๑๙๑๘ เพราะเยอรมนีต้องการห้ามเกียรติฝรั่งเศส สนธิสัญญาสงบศึกเป็นไปตามเงื่อนไขที่เยอรมนีกำหนดโดยไม่เปิดให้มีการเจรจาต่อรอง ความพ่ายแพ้ของฝรั่งเศสทำให้อังกฤษคาดการณ์ว่ายุทธการครั้งใหม่ของเยอรมนีคือการโจมตีอังกฤษซึ่งจะเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในเวลาไม่นานนัก

ยุทธการที่เกาะอังกฤษ

เยอรมนีกำหนดแผนปฏิบัติการซีไลออน (Operation Sea Lion) ในการยกพลขึ้นเกาะอังกฤษแถบชายฝั่งมณฑลเคนต์ (Kent) และมณฑลซัสเซกซ์ (Sussex) ในกลางเดือนกันยายน ค.ศ. ๑๙๔๐ และหลังอังกฤษพ่ายแพ้ เยอรมนีจะหันไปบุกสหภาพโซเวียตใน

สะพานลอนดอนคอนถูกกองทัพอากาศเยอรมันทิ้งระเบิดถล่ม

ปลายปีเดียวกันหรืออย่างช้าในต้น ค.ศ. ๑๙๔๑ ในกลางเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๐ เยอรมนีก็เตรียมการบุกเกาะอังกฤษโดยใช้กำลังกองทัพอากาศเป็นหลักด้วยการโจมตีแบบสายฟ้าแลบเพื่อไม่ให้อังกฤษตอบโต้ได้ทันและนำไปสู่ยุทธการที่เกาะอังกฤษ (Battle of Britain) การรบเริ่มขึ้นเมื่อเยอรมนีส่งเครื่องบินทิ้งระเบิดจำนวนมากโจมตีฐานทัพอากาศ ฐานทัพเรือ และเส้นทางคมนาคมทางเรือและทางบกที่สำคัญรวมทั้งเมืองชายฝั่งทะเลด้านใต้เป็นระยะๆ เพื่อหวังตัดทอนกำลังของอังกฤษในการช่วยเหลือยุโรปตะวันตก ในการโจมตีทางอากาศระยะแรกระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงต้นเดือนสิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๐ เยอรมนีสูญเสียเครื่องบินไปรวม ๑๘๐ ลำซึ่งเป็นเครื่องบินทิ้งระเบิด ๑๐๐ ลำ ส่วนอังกฤษแม้จะสูญเสียเครื่องบินขับไล่ ๗๐ ลำและกำลังรบยังเทียบเท่ากับของเยอรมนีไม่ได้แต่ทั้งจำนวนเครื่องบินรบและนักบินรวมทั้งขวัญและกำลังใจของนักบินอังกฤษก็ยังคงเข้มแข็งพระเจ้าจอร์จที่ ๖ (George VI) และพระราชวงศ์ก็ยังคงประทับในกรุงลอนดอนและเสด็จเยี่ยมประชาชนที่ประสบภัยสงครามอยู่เนืองๆ นับเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ประชาชนอีกทางหนึ่ง ในช่วงระหว่างการรบอังกฤษเร่งผลิตเครื่องบินรบและอาวุธยุทธโปกรณ์ทั้งกลางวันและกลางคืน รวมทั้งปรับปรุงระบบการรับส่งสัญญาณด้วยวิทยุและเรดาร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในเดือนตุลาคม กองทัพอากาศเยอรมันโจมตีเกาะอังกฤษทั้งกลางวันและกลางคืนตลอดเดือนเพื่อกดดันให้อังกฤษยอมแพ้แต่ก็ล้มเหลวและขวัญกำลังใจของอังกฤษก็ยังคงเข้มแข็งไม่เสื่อมถอย ในช่วงแรกของเดือนพฤศจิกายน มีการทิ้งระเบิดเพิ่ม

ในช่วงกลางคืนอย่างต่อเนื่องโดยเฉลี่ยแต่ละครั้งประมาณ ๒๐๐ ลูก ในวันที่ ๑๔ พฤศจิกายนเพียงวันเดียว กรุงลอนดอนและเมืองใหญ่หลายเมืองถูกทำลายอย่างหนัก โดยเฉพาะที่เมืองโคเวนทรี (Coventry) มหาวิทยาลัยที่สำคัญที่สุดของเมืองซึ่งสร้างในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๔ ถูกทำลายย่อยยับและมีผู้เสียชีวิต ๔๐๐ คน อย่างไรก็ตาม หลังการโจมตีครั้งนี้ เยอรมนียกเลิกปฏิบัติการแบบสายฟ้าแลบและถอนกำลังทางอากาศส่วนใหญ่ไปปฏิบัติการในแนวรบด้านตะวันออก แม้การโจมตีทางอากาศจะยังคงมีอยู่ประปรายจนถึงเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ แต่ก็นับได้ว่าอังกฤษเป็นฝ่ายมีชัยในยุทธการที่เกาะอังกฤษและชัยชนะครั้งนี้เป็นความภาคภูมิใจของประชาชนทั้งชาติ ความพ่ายแพ้ของกองทัพอากาศเยอรมันส่วนหนึ่งเป็นเพราะไม่สามารถทำลายสถานีเรดาร์ของอังกฤษลงได้และจำนวนเครื่องบินประจำฐานมิสเซอร์สมิทท์ ๑๐๙ และ ๑๑๐ ที่ใช้คุ้มกันเครื่องบินทิ้งระเบิดของฝ่ายตนมีไม่มากพอ ทั้งนักบินประจำฐานและฝ่ายปฏิบัติการสู้รบภาคพื้นดินของอังกฤษก็เข้มแข็งและมีขวัญกำลังใจดี อังกฤษเสียเครื่องบินไป ๙๑๕ ลำ และเยอรมนีเสีย ๑,๗๓๓ ลำ หลังการยุทธ์ครั้งนี้สิ้นสุดลง เยอรมนีต้องใช้เวลาอีกระยะหนึ่งเพื่อฟื้นตัวในขณะที่อังกฤษมีกำลังเพิ่มขึ้นกว่าเดิม เซอร์ซิลนายกรัฐมนตรียุทธการซึ่งประทับใจในวีรกรรมของนักบินอังกฤษที่ยืนหยัดป้องกันการโจมตีของเยอรมนีอย่างกล้าหาญได้กล่าวว่าไม่เคยมีความขัดแย้งของมนุษยชาติครั้งใดที่คนจำนวนมากต้องเป็นหนี้บุญคุณอย่างใหญ่หลวงแก่คนจำนวนน้อยนิดดังเช่นในสงครามครั้งนี้ เซอร์ซิลได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นและชาวอังกฤษก็มีขวัญและกำลังใจดีขึ้น ความพ่ายแพ้ของเยอรมนีครั้งแรกนี้ทำให้พลเมืองยุโรปทั่วไปเริ่มคลายความเชื่อถือในความสามารถของเยอรมนีที่จะพิชิตประเทศต่างๆ ในยุโรปลงได้อย่างรวดเร็วด้วยยุทธวิธีโจมตีแบบสายฟ้าแลบ

ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติก

ส่วนการยุทธ์ทางทะเลนั้น หลังอังกฤษและฝรั่งเศสประกาศสงครามกับเยอรมนีเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ค.ศ. ๑๙๓๙ ได้ไม่กี่ชั่วโมง เยอรมนีได้เริ่มปฏิบัติการโดยใช้กองเรือดำน้ำที่เรียกกันว่ากองเรือู (U-boat) ลอบโจมตีและทำลายเรือสินค้าและเรือรบของฝ่ายอังกฤษและพันธมิตรซึ่งนำไปสู่ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติก (Battle of the Atlantic) ระหว่าง ค.ศ. ๑๙๓๙-๑๙๔๕ ปฏิบัติการทางทะเลดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของแผนการรบ

๑๒๐ สัญชัย สุวังบุตร

ของเยอรมนีที่ต้องการควบคุมน่านน้ำมหาสมุทรแอตแลนติกซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือและการค้าที่สำคัญของนานาประเทศยุโรปโดยเฉพาะอังกฤษที่ใช้ในการติดต่อกับแคนาดาและสหรัฐอเมริกาเพื่อตัดการลำเลียงเสบียง สัมภาระ อาวุธยุทโธปกรณ์และสินค้าอื่นๆ มายังเกาะอังกฤษ ในช่วงแรกของสงครามแม้อังกฤษเรือเยอรมันจะมีกองเรือประจำการในมหาสมุทรแอตแลนติกจำนวนจำกัดประมาณ ๒๑-๒๓ ลำ แต่กองเรือก็สามารถทำลายเรือสินค้าและเรือรบของอังกฤษและฝ่ายพันธมิตรได้จำนวนมาก ในกลางเดือนตุลาคม ค.ศ. ๑๙๓๙ เรือยู-๒๙ (U-๒๙) สามารถจมเรือรบยลโลก (Royal Oak) ซึ่งได้ชื่อว่าเป็น “เรือรบที่ไม่มีวันจม” ของอังกฤษขณะที่ทอดสมอบริเวณอ่าวสแกปโฟลว์ (Scapa Flow) ลงได้ภายในเวลาเพียง ๑๐ นาทีด้วยตอร์ปิโด ๓ ลูก มีคนเสียชีวิต ๗๘๕ คน อังกฤษต้องปิดฐานทัพเรือที่อ่าวสแกปโฟลว์เป็นการชั่วคราวซึ่งนับเป็นการทำลายเกียรติภูมิของกองทัพอังกฤษซึ่งได้ชื่อว่ามีกองทัพเรือที่เข้มแข็งที่สุดในโลก (อนันต์ชัย เลหาพะพันธุ์ : ๒๕๔๘)

อย่างไรก็ตาม ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๓ กองเรือยูซึ่งพยายามโจมตีกองเรือสินค้าของฝ่ายพันธมิตรในขณะที่อากาศเลวร้ายและม่านฟ้าหนาที่ไปด้วยหมอกได้ถูกเรือคุ้มกัน เครื่องบิน และเรือพิฆาตของฝ่ายพันธมิตรที่ติดตั้งเรดาร์จับสัญญาณเรือยูได้ เรือยูกว่า ๔๐ ลำจึงถูกโจมตีทั้งทางน้ำและทางอากาศจนจมลงและอีก ๓๗ ลำเสียหายหนัก ส่วนเรือสินค้าถูกจมลงเพียง ๕ ลำเท่านั้น การโจมตีครั้งนี้นับเป็นจุดเริ่มต้นของการสิ้นสุดสงครามเรือของเยอรมนี และเป็นจุดหักเหของยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกที่ฝ่ายพันธมิตรจะเป็นผู้กุมชัยชนะต่อไป หลังความหายนะของกองเรือครั้งนี้เยอรมนีให้ดอนกองเรือยูทั้งหมดออกจากมหาสมุทรแอตแลนติกและปล่อยให้อังกฤษและสหรัฐอเมริกามีอำนาจควบคุมน่านน้ำมหาสมุทรแอตแลนติกเพียงลำพังเป็นเวลากว่า ๓ เดือน จากนั้นฝ่ายพันธมิตรก็สามารถครอบครองน่านน้ำได้มากขึ้นตามลำดับจนทำให้ปฏิบัติการโจมตีของกองเรือยูหมดบทบาทลงในที่สุด

การรณรงค์ของเรือยูในยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกนับเป็นเหตุการณ์สำคัญมากเหตุการณ์หนึ่งในประวัติศาสตร์การยุทธของสงครามโลกครั้งที่ ๒ เพราะกองเรือยูได้สร้างความพรั่นพรึงและทำลายเรือของฝ่ายพันธมิตรโดยเฉพาะอังกฤษอย่างมาก ประมาณว่าเรือจมเรือสินค้าได้กว่า ๓,๐๐๐ ลำ เรือรบฝ่ายพันธมิตร ๑๔๕ ลำ และคร่าชีวิตของลูกเรือสินค้า ๓๒,๐๐๐ คน รวมทั้งทหารชาติพันธมิตรอีกนับหมื่นคน ส่วนกอง

เรืออูทั้งหมดประมาณ ๑,๒๐๐ ลำ จำนวนเกือบ ๘๐๐ ลำ ได้ถูกฝ่ายพันธมิตรทำลายและ
พลประจำเรือร้อยละ ๗๐ ได้เสียชีวิตและสูญหายไป ในสงคราม เซอร์วิลินายกรัฐมนตรี
อังกฤษได้เขียนบอกเล่าเกี่ยวกับกองเรืออูในยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติกในเวลาต่อมา
ว่า “สิ่งเดียวที่สร้างความตระหนกให้แก่ข้าพเจ้าในระหว่างสงครามคือภัยอันตรายอย่าง
ร้ายแรงของเรืออู...ข้าพเจ้ามีความกระวนกระวาย ทุกซี้ใจเป็นทวีคูณจากการยุทธนี้
มากกว่าที่ข้าพเจ้าต้องเผชิญกับการต่อสู้ทางอากาศอันสง่างามที่เรียกกันว่ายุทธการที่
เกาะอังกฤษเสียอีก”

ปฏิบัติการบาร์บารอสซา

ความล้มเหลวของเยอรมนีในการยึดครองเกาะอังกฤษใน ค.ศ. ๑๙๔๐ ทำให้
เยอรมนีซึ่งต้องการกองทัพเรือที่แข็งแกร่งเปิดแนวรบด้านตะวันออกใน ค.ศ. ๑๙๔๑ ด้วย
แผนปฏิบัติการบาร์บารอสซา (Operation Barbarossa) โจมตีสหภาพโซเวียต และเพื่อดำเนิน
นโยบายตามแผนการขยายดินแดนไปทางตะวันออกของพรรคนาซีด้วยการผนวกดินแดน
ทางตะวันออกของสหภาพโซเวียตให้เป็นที่อยู่อาศัยของชาวเยอรมันรวมทั้งป้องกันไม่ให้
สหภาพโซเวียตช่วยโอกาสเข้ายึดครองคาบสมุทรบอลข่านในขณะที่มหาอำนาจยุโรปกลาง
และยุโรปตะวันตกกำลังทำสงครามต่อกัน ก่อนการบุกสหภาพโซเวียต เยอรมนีได้เปิด
การรบด้วยสงครามสายฟ้าแลบในคาบสมุทรบอลข่านและสามารถบดขยี้ยูโกสลาเวียและ
กรีซได้ภายในสามสัปดาห์ของเดือนเมษายน ค.ศ. ๑๙๔๑ ชัยชนะดังกล่าวมีส่วนเสริมสร้าง
ความอึกเขิมแก่เยอรมนี หนึ่งเดือนก่อนการบุกสหภาพโซเวียต รูดอล์ฟ เฮสส์ (Rudolf
Hess) แกนนำคนสำคัญของพรรคนาซีได้ลอบบินไปสกอตแลนด์เพื่อเจรจาสันติภาพกับ
อังกฤษโดยให้อังกฤษยุติการรบและร่วมมือกับเยอรมนีในการโจมตีสหภาพโซเวียต
เยอรมนีสัญญาว่าจะยอมให้อังกฤษมีอำนาจอิสระในจักรวรรดิอังกฤษ แต่ข้อเสนอ
สันติภาพของเฮสส์ล้มเหลวและรัฐบาลเยอรมันก็ปฏิเสธการมีส่วนรับผิดชอบกับการกระทำ
ของเฮสส์ ปฏิบัติการของเฮสส์ทำให้เยอรมนีเร่งเตรียมเคลื่อนกำลังพลและในคืนวันที่ ๒๒
มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๑ เยอรมนีบุกโจมตีสหภาพโซเวียตโดยไม่ได้ประกาศสงครามเป็น
ทางการ เยอรมนีกระจายกองกำลังเป็น ๓ กลุ่ม คือ กองทัพกลุ่มเหนือมุ่งตรงไปยังนคร
เลนินกราด กองทัพกลุ่มกลางรุกตรงไปสู่กรุงมอสโกตามเส้นทางที่เคยใช้ในการบุกรัสเซีย

ผ่านเมืองสมิเลนสก์ ส่วนกองทัพกลุ่มใต้เคลื่อนกำลังเข้ายึดยูเครน (Ukraine) และคาบสมุทรไครเมีย แม้อกองทัพแดงของโซเวียตจะพยายามต่อต้านอย่างเข้มแข็งแต่กองทัพเยอรมันก็มีชัยชนะอย่างต่อเนื่องและบุกทะลวงเข้ายึดดินแดนตอนในของประเทศได้ ทั้งจับทหารโซเวียตนับล้านๆ คนตามเส้นทางเดินทัพ

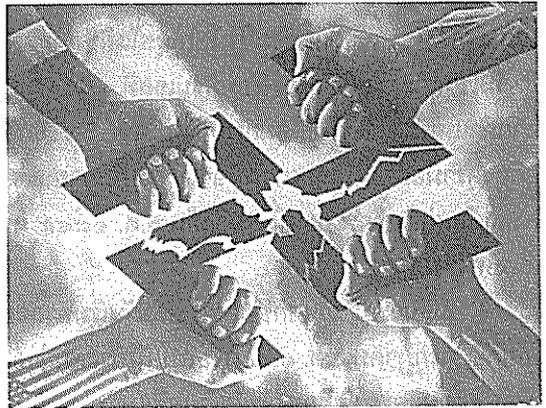
การบุกของเยอรมนีทำให้เกิดกติกาสัญญานาซี-โซเวียตสิ้นสุดลงโดยปริยายและภายในไม่กี่สัปดาห์ ดินแดนที่สหภาพโซเวียตเข้ายึดครองตามข้อตกลงลับ ค.ศ. ๑๙๓๙ ก็ถูกเยอรมนียึดครองได้ทั้งหมด อังกฤษได้ประกาศร่วมสู้รบและสนับสนุนสหภาพโซเวียตทันทีในวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ ทั้งสองประเทศลงนามในสนธิสัญญาช่วยเหลือซึ่งกันและกันและประกาศที่จะไม่ยอมแยกกันแฉจกกับเยอรมนี อีกสองวันต่อมาสหรัฐอเมริกาประกาศสนับสนุนสหภาพโซเวียตและจัดส่งอาวุธยุทโธปกรณ์มาให้ ในกลางเดือนสิงหาคมประธานาธิบดีแฟรงกลิน เดลาโน รูสเวลต์ (Franklin Delano Roosevelt) แห่งสหรัฐอเมริกาและเซอร์วิลเลียมกรัฟฟอนมุนตรีอังกฤษประชุมหารือกันบนเรือรบออกัสตา (Augusta) นอกชายฝั่งนิวยอร์กในมหาสมุทรแอตแลนติกและลงนามร่วมกันในกฎบัตรแอตแลนติก (Atlantic Charter) เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติในการสถาปนาสันติภาพของยุโรปและของโลกในอนาคต

ต่อมาในเดือนธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๑ เมื่อญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และโจมตีฐานทัพเรือเฟิร์ลของสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ที่เกาะโอฮาฮู (Oahu) ของฮาวาย สหรัฐอเมริกาจึงประกาศสงครามต่อญี่ปุ่นและเปิดแนวรบด้านแปซิฟิก ฮิตเลอร์ซึ่งเป็นพันธมิตรญี่ปุ่นจึงประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกาซึ่งทำให้สหรัฐอเมริกาได้เข้าร่วมสู่สงครามในยุโรปและนำไปสู่ช่วงสมัยการเป็นพันธมิตรอันยิ่งใหญ่ (the Grand Alliances) ของสามประเทศมหาอำนาจระหว่าง ค.ศ. ๑๙๔๑-๑๙๔๕ การประกาศสงครามของเยอรมนีนับเป็นความผิดพลาดในการดำเนินนโยบายของฮิตเลอร์เพราะทำให้สหรัฐอเมริกาทุ่มเทกำลังส่วนใหญ่ต่อต้านเยอรมนีและร่วมมือกับอังกฤษและสหภาพโซเวียตอย่างเต็มที่จนกล่าวได้ว่าสงครามที่เริ่มต้นในยุโรปได้ขยายตัวเป็นสงครามโลก (Black, 2000)

แม้เยอรมนีจะมีชัยชนะในระยะแรกของการบุกสหภาพโซเวียตแต่เมื่ออย่างเข้าฤดูหนาว การรุกคืบหน้าของเยอรมนีเริ่มชะงักลงและการขาดแคลนยุทธสัมภาระและอาวุธกลายเป็นปัญหาใหญ่ของกองทัพ เมื่ออากาศหนาวเยือกเย็นมากขึ้นและอุณหภูมิลดต่ำ

กว่าจุดเยือกแข็ง กองทหารเยอรมันซึ่งไม่ได้เตรียมตัวที่จะเผชิญกับฤดูหนาวอันทารุณใน
ไซบีเรียก็ต้องหยุดอยู่กับที่ ทหารและปืนไม่อาจทำงานได้ทั้งรถถังและปืนใหญ่ติดหล่มหิมะ
และอื่นๆ สตาลินได้แต่งตั้งให้นายพลเกออร์กี จูคอฟ (Georgi Zhukov) ซึ่งได้ชื่อว่าขุนพล
เหี้ยมที่บดขยี้ญี่ปุ่นในแมนจูเรีย ค.ศ. ๑๙๓๙ ให้เป็นรองผู้บัญชาการทหารสูงสุดทำหน้าที่
ปกป้องกรุงมอสโกและจัดสรรกำลังพลให้โดยไม่จำกัด กองทัพแดงซึ่งคุ้นเคยกับสภาพ

ภูมิอากาศก็เริ่มตีโต้อย่างหนักขับไล่แนวหน้าของกองทัพเยอรมันที่บุกเข้าใกล้กรุงมอสโก
และที่อื่นๆ ออกไปได้จนเกือบหมด ในต้นเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๔๒ เยอรมนีเริ่มถอย
จากแนวหน้ามอสโกเป็นครั้งแรก
กองทัพแดงส่วนหนึ่งจึงเคลื่อน
กำลังมาหนุนช่วยนครเลนิน
กราดซึ่งถูกปิดล้อมตั้งแต่วันที่ ๘
กันยายน ค.ศ. ๑๙๔๑ (อินันต์ชัย
เลาะห์พันธุ์ : ๒๕๕๑) และขณะ
เดียวกันก็ทุ่มกำลังต้านเยอรมนี
ในการจะยึดครองมอสโกอย่าง
เหนียวแน่นจนสามารถยึดคาร์
คอฟซึ่งเป็นชุมทางรถไฟและ
ศูนย์กลางการปกครองใน
ยูเครนตะวันออกกลับคืนได้

โปสเตอร์ "Broken Swastika" เป็นภาพกำลังของฝ่ายพันธมิตรผนึกกำลังทำลายฝ่ายสวัสดิกะ

กองทัพเยอรมันล่าถอยในปลายเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๔๒ ชัยชนะของโซเวียตครั้งนี้
ทำให้ขวัญสู้รบของกองทัพแดงสูงขึ้นและทหารโซเวียตมีความมั่นใจมากขึ้นว่าพวกเขา
ต้องมีชัยชนะอย่างแน่นอน ทั้งส่งผลให้ขบวนการต่อต้านนาซีในประเทศยุโรปต่างๆ มี
กำลังใจขึ้นด้วย ในช่วงที่เยอรมนีบุกสหภาพโซเวียต ฮิตเลอร์ก็สั่งการให้กวาดล้างยิว
ทั่วยุโรปซึ่งนำไปสู่การกำหนดมาตรการการแก้ปัญหาชาวยิวครั้งสุดท้าย (Final Solution)
และเป็นการเริ่มต้นของการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์

ในฤดูร้อน ค.ศ. ๑๙๔๒ เยอรมนีระดมกำลังบุกหนักบริเวณแนวรบฝั่งแม่น้ำวอลกา
และคอเคซัสเพื่อยึดครองเมืองสตาลินกราดซึ่งเป็นศูนย์กลางการรวมที่ลำค้ำของประเทศ
และเป็นเมืองสัญลักษณ์ของความเป็นอิสระของโซเวียต การรุกของเยอรมนีเป็นไปด้วยดี

๑๒๔ สัญชัย สุวังบุตร

ในระยะแรกแต่เมื่อถึงกลางเดือนกันยายน การรุกของกองทัพโซเวียตพยายามตั้งรับและป้องกันอย่างเข้มแข็งจนเยอรมนีต้องยอมล่าถอยจากแนวรบในยุทธการที่เมืองสตาลินกราด (Battle of Stalingrad) ในเดือนพฤศจิกายน ในเดือนเดียวกันนั้นกองกำลังผสมอังกฤษ-อเมริกันได้ยกพลขึ้นบกที่ชายฝั่งโมร็อกโก (Morocco) และแอลจีเรีย (Algeria) และเปิดฉากตีโต้เข้าศึกเป็นครั้งแรกในแอฟริกาเหนือ แม้การรบในแอฟริกาเหนือจะใช้เวลาไม่นานนัก แต่ก็เป็นการรบที่ดุเดือดรุนแรงและสร้างความเสียหายกันทั้ง ๒ ฝ่าย ในเดือนพฤษภาคมปีต่อมา กองทัพเยอรมันและอิตาลีก็ถูกตีถอยร่นจากแอฟริกาเหนือ ต่อมากองกำลังผสมอังกฤษ-อเมริกันก็ยกพลขึ้นบกที่เกาะซิซิลีและทางภาคใต้ของอิตาลีและสามารถยึดเนเปิลส์ได้ทั้งรุกเข้าสู่กรุงโรมซึ่งทำให้มุสโสลินีถูกกักต้อนให้ล่าออกแต่เขาปฏิเสธ อย่างไรก็ตามเขาถูกพระเจ้าวิกเตอร์เอมมานูเอลที่ ๓ ใช้พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญปลดเขาจากตำแหน่งผู้นำรัฐในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๓ อีก ๒ เดือนต่อมารัฐบาลอิตาลีก็ขอยุติสงครามอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๘ กันยายน ค.ศ. ๑๙๔๓ แต่การสู้รบในอิตาลียังคงดำเนินต่อไปอีกระยะหนึ่งจนถึงต้น ค.ศ. ๑๙๔๕ กองทัพพันธมิตรจึงยึดครองอิตาลีได้เกือบทั้งหมด

ในแนวรบโซเวียตกองทัพเยอรมันเริ่มล่าถอยออกจากแนวรบด้านต่างๆ และในต้นเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๓ เยอรมนีได้ระดมกำลังคนและยุทโธปกรณ์อย่างมโหฬารเพื่อปิดล้อมและบดขยี้กองทัพโซเวียตที่แนวรบใกล้เมืองคูร์สค์ (Kursk) ซึ่งนำไปสู่ยุทธการที่เมืองคูร์สค์ (Battle of Kursk) รวม ๕๐ วันระหว่างวันที่ ๕ กรกฎาคม ถึง ๒๓ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๓ ยุทธการครั้งนี้เป็นห้วงเหวห้วงต่อของสงครามในแนวรบด้านตะวันออก เพราะเยอรมนีพ่ายแพ้อย่างยับเยินและต้องล่าถอยออกจากดินแดนโซเวียตทั้งหมด ทำให้สหภาพโซเวียตเป็นฝ่ายตั้งรับและฝ่ายรุกตลอดแนวรบทั้งหมดจนสิ้นสงคราม ยุทธการที่เมืองคูร์สค์จึงเป็นการรุกของเยอรมนีที่มีอายุสั้นที่สุดและหน่วยทหารยานเกราะของเยอรมนีได้รับความเสียหายด้านยุทธโธปกรณ์อย่างหนัก ยุทธการครั้งนี้นับเป็นสัญญาณบอกรบถึงชัยชนะในอนาคตของฝ่ายพันธมิตร (สัญชัย สุวังบุตร : ๒๕๔๖) ต่อมาในปลายเดือนมกราคม ค.ศ. ๑๙๔๔ เยอรมนีก็ถอนกำลังจากการปิดล้อมนครเลนินกราด (Siege of Leningrad) ซึ่งปิดล้อมยาวนานรวม ๙๐๐ วัน

การประชุมที่กรุงมอสโก ค.ศ. ๑๙๔๓

ความสำเร็จของเยอรมนีในยุทธการที่คูร์สค์ทำให้ฝ่ายพันธมิตรซึ่งประกอบด้วยสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และสหภาพโซเวียตจัดการประชุมครั้งสำคัญครั้งแรกขึ้นที่กรุงมอสโก ระหว่างวันที่ ๑๙-๓๐ ตุลาคมเพื่อหารือการเอาชนะเยอรมนีและตกลงกันว่าด้วยความมั่นคงทั่วไปของยุโรปเมื่อสงครามสิ้นสุดลงรวมทั้งมีมติยืนยันแผนการยกพลขึ้นบกที่ฝรั่งเศส เพื่อปลดปล่อยยุโรปจากการยึดครองของเยอรมนี ความสำเร็จของการประชุมที่มอสโก ทำให้เยอรมนีซึ่งต้องการทำลายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมหาอำนาจตะวันตกกับสหภาพโซเวียตได้นำเรื่องการสังหารหมู่ทหารโปแลนด์ ๔,๕๐๐ คนที่ป่าคะทินใน ค.ศ. ๑๙๔๐ มาเปิดเผยโดยกล่าวว่สหภาพโซเวียตเป็นฝ่ายปฏิบัติการสังหารหมู่ที่คะทิน (Katyn Massacre) แต่สหภาพโซเวียตปฏิเสธและอ้างว่าเยอรมนีเป็นฝ่ายปฏิบัติการ

การประชุมที่กรุงมอสโกได้มีส่วนเสริมสร้างความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ และนำไปสู่การประชุมครั้งสำคัญอีกหลายครั้งเพื่อหารือตกลงกันเกี่ยวกับนโยบายสงครามและอนาคตของยุโรปในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ จะสิ้นสุดลง กล่าวคือ การประชุมที่ไคโร (Cairo Conference ๒๒-๒๖ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๔๓) ว่าด้วยปัญหาสงครามด้านเอเชีย-แปซิฟิก และการวางแผนเด็ตส์จีก์ญี่ปุ่น การประชุมที่เตหะราน (Tehran Conference ๒๘ พฤศจิกายน - ๑ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๓) ว่าด้วยการหารือสืบเนื่องจากผลการประชุมที่ไคโรและเป็นการพบกันครั้งแรกของผู้นำสหรัฐอเมริกา อังกฤษและสหภาพโซเวียต การประชุมที่ดัมบาร์ตันโอกส์ (Dumbarton Oaks Conference ๒๑ สิงหาคม - ๙ ตุลาคม ค.ศ. ๑๙๔๔) ว่าด้วยการจะก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ (United Nations) ขึ้นเพื่อทำหน้าที่แทนองค์การสันนิบาตชาติซึ่งยุบเลิกไปในช่วงต้นสงคราม การประชุมที่ยัลตา (Yalta Conference ๔-๑๑ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๔๕) ว่าด้วยปัญหาสถานะภาพของเยอรมนีหลังสงครามและการปลดปล่อยยุโรปตะวันออกและการประชุมที่พอทสดัม (Potsdam Conference ๑๗ กรกฎาคม - ๒ สิงหาคม ค.ศ. ๑๙๔๕) ว่าด้วยการสร้างสันติภาพในยุโรปและความตกลงเกี่ยวกับเยอรมนีและโปแลนด์

ดี-เดย์และการสิ้นสุดของสงคราม

ในฤดูร้อน ค.ศ. ๑๙๔๔ มหาอำนาจฝ่ายพันธมิตรได้ยกพลขึ้นบกที่หาดนอร์

๑๒๖ ลัญชัย สุวังบุตร

มงดี (Normandy) เมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ค.ศ. ๑๙๔๔ เพื่อเปิดแนวรบด้านที่สองทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของยุโรปและเพื่อปลดปล่อยยุโรปจากการยึดครองของนาซีรวมทั้งเพื่อให้กองทัพโซเวียตสามารถรุกเข้ามาทางตะวันตกได้เร็วขึ้น วันที่-เดย์ (D-Day) ซึ่งเป็นวันปฏิบัติการยุทธจึงได้ชื่อว่าเป็น “วันที่ยาวนานที่สุด” (the longest day) และเป็นการยกพลขึ้นบกครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดของประวัติศาสตร์การรบเนื่องจากเป็นยุทธการณัฒสมขนาดใหญ่ที่หนักไปทางด้านปฏิบัติการสะเทินน้ำสะเทินบก (amphibious operation) ทั้งทางบกและทางทะเลที่อาศัยการสนับสนุนทางการอากาศด้วยยุทธการณัฒสมครั้งนี้ประกอบด้วยทหารกว่า ๑๕๐,๐๐๐ คน เรือรบ ๑,๒๐๐ ลำ และเรือประเภทต่างๆ อีกกว่า ๕,๐๐๐ ลำและเครื่องบินรบกว่า ๙,๐๐๐ เครื่อง วันที่-เดย์จึงเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของการรบเพราะเป็นการเริ่มต้นของชัยชนะครั้งสำคัญของฝ่ายพันธมิตรในสงคราม ความสำเร็จของวันที่-เดย์ซึ่งใช้เวลาเกือบ ๒๔ ชั่วโมงทำให้ฝ่ายพันธมิตรสามารถเคลื่อนกำลังเข้าสู่พื้นที่แนวหลังของเยอรมนีและนำไปสู่การบุกใหญ่ของฝ่ายพันธมิตรในยุโรปตะวันตกจนมีชัยชนะในยุทธการที่นอร์มอนด์ (Battle of Normandy) โดยปลดปล่อยเบลเยียม เนเธอร์แลนด์และฝรั่งเศสได้สำเร็จ จากนั้นฝ่ายพันธมิตรก็รุกคืบหน้ามุ่งสู่เยอรมนีในช่วงเวลาเดียวกันที่กองทัพแดงเคลื่อนกำลังใกล้จะถึงพรมแดนยุโรปตะวันออก (Mawdsley, 2009)

ในฤดูร้อนเดียวกันนั้นกองทัพแดงก็บุกโจมตีเยอรมนีในเบโลรูสเซียจนพ่ายแพ้และยึดเมืองโอเดสซาและเซวัสโตปอลกลับคืนได้ ทั้งสามารถปลดปล่อยนอร์เวย์และยูโกสลาเวียตลอดจนรุกไล่ตามศัตรูเข้าไปยังเซโกสโลวะเกียและฮังการี ความพ่ายแพ้ของกองทัพเยอรมันอย่างต่อเนืองทำให้กลุ่มนายทหารระดับสูงซึ่งเห็นว่ายึดเลอร์ดำเนินนโยบายสงครามผิดพลาดคบคิดวางแผนเพื่อสังหารยึดเลอร์และยึดอำนาจในกรุงเบอร์ลินซึ่งนำไปสู่เหตุการณ์ที่เรียกกันว่าแผนวางระเบิดเดือนกรกฎาคม (July Bomb Plot) แต่ล้มเหลว (ลัญชัย สุวังบุตร : ๒๕๕๒) ต่อมาในปลาย ค.ศ. ๑๙๔๔ กองทัพแดงก็ยึดพื้นที่ในแนวเขตแดนของโซเวียตด้านตะวันตกทั้งหมดกลับคืนได้และกองทัพแดงเริ่มรุกเพื่อปลดปล่อยยุโรป เยอรมนีจึงตอบได้ด้วยการรุกตีได้ครั้งใหญ่ที่สุดในเดือนธันวาคมและนำไปสู่ยุทธการที่บัลจ์ (Battle of the Bulge ๑๖ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๔๔ - ๑๖ มกราคม ค.ศ. ๑๙๔๕) ในป่าอาร์เดนส์แต่ประสบความสำเร็จไม่มากนัก ในต้น ค.ศ. ๑๙๔๕ กองทหารแดงเริ่มโหมบุกหนักตลอดแนวรบโซเวียต-เยอรมันและในฤดูใบไม้ผลิปีเดียวกันก็สามารถยึดปรัสเซียตะวันออกไว้ได้ตลอดจนปลดปล่อยโปแลนด์และฮังการี จากนั้นก็เคลื่อนกำลัง

เข้าสู่กรุงเวียนนาจนถึงทางตรงเข้าสู่กรุงเบอร์ลิน

ในครั้งหลังของเดือนเมษายน กองทัพแดงได้เริ่มการรุกครั้งสุดท้าย ในขณะที่เดียวกันกองกำลังฝ่ายพันธมิตรก็รุกคืบหน้ามาจากทางตะวันตกเข้าถึงใจกลางเยอรมนีได้สำเร็จ ในช่วงเวลาที่ฝ่ายพันธมิตรก็เคลื่อนกำลังเข้าสู่เยอรมนี สิ่งที่พวกเขาได้เห็นคือภาพชะตากรรมสยดสยองของชาวยิว ยิปซี พวกรักร่วมเพศและศัตรูของระบอบนาซีในค่ายกักกัน ๑,๕๐๐ แห่งทั่วเยอรมนีซึ่งไม่อาจคาดได้ว่ามีผู้เสียชีวิตมากเพียงใดในค่ายมรณะเหล่านี้ ฝ่ายพันธมิตรได้บังคับให้ชาวเยอรมันทุกเพศวัยที่อาศัยใกล้บริเวณค่ายกักกันเข้าไปดูภาพอันน่าสะพรึงกลัวในค่ายและให้ฝังศพชาวยิว การรุกของฝ่ายพันธมิตรได้นำไปสู่ยุทธการที่เบอร์ลิน (Battle of Berlin, ๑๖ เมษายน - ๒ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๕) อิตเลอร์ซึ่งตระหนักว่าเยอรมนีจะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ได้ออกคำสั่งให้ทำลายล้างเยอรมนีและดินแดนที่เยอรมนียึดครองให้พินาศแต่อัลเบิร์ต สเปร์ (Albert Speer) รัฐมนตรีสรรพากรแห่งไรช์ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตาม ต่อมาในวันที่ ๒๕ เมษายน ทหารโซเวียตก็ยึดกรุงเบอร์ลิน และหลังการต้านทานอย่างดุเดือด กองทหารเยอรมันในเบอร์ลินก็ยอมจำนนเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ฝ่ายพันธมิตรได้ชักธงชัยขึ้นเหนือตึกรัฐสภา ในการยุทธที่เบอร์ลินครั้งนี้ฝ่ายโซเวียตสูญเสียทหารกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน จอมพลเรือคาร์ล เดอนิทซ์ผู้นำเยอรมนีคนใหม่ที่อิตเลอร์แต่งตั้งก่อนที่เขาจะกระทำอัตวินิบาตกรรมด้วยการยิงตัวเองเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายนได้ประกาศยอมแพ้สงครามเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคมและในวันเดียวกันนั้น ในวันที่ ๘ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ ผู้แทนฝ่ายทหารเยอรมนีก็ลงนามในสัญญายอมแพ้โดยปราศจากเงื่อนไข ทั้งทั่วยุโรปต่างเฉลิมฉลองวันแห่งชัยชนะในยุโรป (Victory in Europe - VE) อย่างยิ่งใหญ่ สงครามในยุโรปจึงสิ้นสุดลงพร้อมกับการล่มสลายของจักรวรรดิไรช์ที่ ๓

ความพ่ายแพ้ของเยอรมนีไม่ได้ทำให้สงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงทันที สงครามในแปซิฟิกกำลังอยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของการรบ ตลอดช่วง ค.ศ. ๑๙๔๓ ฝ่ายพันธมิตรเริ่มรุกอย่างต่อเนื่องในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิกใต้และในต้น ค.ศ. ๑๙๔๔ ก็สามารถยึดฟิลิปปินส์คืนได้ ต่อมาในวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๑๙๔๕ กองทหารอเมริกันเริ่มยกพลขึ้นบกที่เกาะอิโวจิมา (Iwo Jima) ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญทางอากาศและอยู่ห่างจากกรุงโตเกียว ๑,๒๐๗ กิโลเมตร มีการต่อสู้อย่างดุเดือดรวม ๓๕ วันเต็มจึงยึดครองได้ ในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ทหารอเมริกัน ๖ คนได้ปักธงชาติสหรัฐฯ บนยอดเขา

ซูริบาชิ (Suribachi) ซึ่งในเวลาต่อมาภาพการยกธงเหนืออิโวะจิมะเป็นภาพประวัติศาสตร์ เลื่องชื่อในสงครามที่แพร่หลายไปทั่วโลกและรู้จักกันว่า “Raising the Flag on Iwo Jima” ในวันที่ ๑ เมษายนมีการยกพลขึ้นบกที่เกาะโอกินะวะ (Okinawa) ญี่ปุ่นพยายามต่อต้านอย่างสุดกำลังและใช้นักบินคะมิกะเซะ (Kamikaze) ต่อสู้อย่างกล้าหาญ การรบจึงดุเดือด ไทก่เลือดเกือบ ๓ เดือน ในช่วงเวลาเดียวกันกองเรือดำน้ำอเมริกันก็ประสบความสำเร็จ ในการปิดล้อมญี่ปุ่นทางทะเลไม่ให้เรือสินค้าของญี่ปุ่นที่มาจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านเข้าไปสู่ท่าเรือในญี่ปุ่นได้

ในกลาง ค.ศ. ๑๙๔๕ สหรัฐอเมริกาซึ่งคิดค้นระเบิดปรมาณูได้ตัดสินใจใช้ระเบิด ปรมาณูถล่มญี่ปุ่นเพื่อบังคับให้ยอมจำนนโดยปราศจากเงื่อนไข มีการทิ้งระเบิดปรมาณู ที่เมืองฮิโรชิมา (Hiroshima) และเมืองนางะซะกะกิ (Nagasaki) เมื่อวันที่ ๖ และ ๙ สิงหาคม ตามลำดับซึ่งสร้างความหายนะและสูญเสียชีวิตอย่างมหาศาลแก่ญี่ปุ่น หนึ่งวันก่อนการ ทิ้งระเบิดลูกที่ ๒ สหภาพโซเวียตก็เห็นเป็นโอกาสประกาศสงครามกับญี่ปุ่นและต่อมา กองทหารโซเวียตได้บุกเข้ายึดหมู่เกาะทางตอนเหนือของญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม การเข้าสู่ สงครามของสหภาพโซเวียตก็แทบจะไม่มีผลต่อสงครามในแปซิฟิกเท่าใดนักเพราะใน วันที่ ๑๕ สิงหาคม ญี่ปุ่นยอมแพ้และจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ (Hirohito) ทรงมีพระราชดำรัส ผ่านวิทยุกระจายเสียงสั่งให้กองทัพญี่ปุ่นวางอาวุธและให้ร่วมมือกับฝ่ายพันธมิตรในการ รักษาระเบียบวินัยทางสังคม ผู้คนทั่วโลกต่างเฉลิมฉลองยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่งเมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคมซึ่งถือเป็นวันแห่งชัยชนะต่อญี่ปุ่น (Victory over Japan - VJ Day) และนับเป็น การสิ้นสุดของสงครามแปซิฟิกและสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยรวม

ยุโรปหลังสงครามใน ค.ศ. ๑๙๔๕ พังพินาศและหายนะเช่นเดียวกับใน ค.ศ. ๑๙๑๘ การโจมตีทางอากาศขนานใหญ่หลายครั้งหลายหนทำให้เมืองและมหานครต่างๆ ทั้งในเยอรมนีและประเทศยุโรปอื่นๆ พังพินาศ การคมนาคมและการติดต่อสื่อสารเสียหาย อย่างหนัก เศรษฐกิจก็พิการไปทั่วและความบอบช้ำทางจิตใจของพลเมืองยุโรปก็มีความ เกินกว่าจะประมาณได้ ในสงครามโลกครั้งที่ ๑ พลเมืองยุโรปที่เสียชีวิตมีประมาณ ๘ ล้าน คน แต่ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีประมาณ ๓๘ ล้านคน สงครามยังทำลายความเป็น เอกภาพของยุโรปโดยยุโรปสูญเสียสถานภาพความเป็นประเทศมหาอำนาจและถูกแบ่ง แยกเป็น ๒ ส่วนคือยุโรปตะวันตกและยุโรปตะวันออก สหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา กลายเป็นประเทศอภิมหาอำนาจ (super power) ที่มีบทบาทสำคัญในยุโรปหลังสงคราม

และความขัดแย้งทางอุดมการณ์และการเมืองระหว่างประเทศอภิมหาอำนาจทั้งสองก็นำยุโรปไปสู่ช่วงสงครามเย็น (Cold War ค.ศ. ๑๙๔๕-๑๙๙๑)

อย่างไรก็ตาม หลัง ค.ศ. ๑๙๔๕ การบูรณะฟื้นตัวของยุโรปก็ก้าวไปได้ไกลและราบรื่นกว่าหลัง ค.ศ. ๑๙๑๔ อย่างมากเพราะทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างตระหนักว่าการจะปล่อยให้ยุโรปกลับไปสู่สภาพปกติเองนั้นย่อมเป็นไปได้ จึงมีการนำเทคนิคและแนวทางของการแก้ไขในช่วงทศวรรษ ๑๙๓๐ มาประยุกต์ใช้ในการปฏิรูปยุโรปและตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๔๙ เป็นต้นมา การฟื้นฟูเศรษฐกิจก็ดำเนินการอย่างจริงจังจนภายในเวลาอันสั้นก็ประสบความสำเร็จอย่างน่าพิศวง ยุโรปหลังสงครามจึงก้าวเข้าสู่ช่วงสมัยที่ยิ่งใหญ่ด้านการผลิตและเทคนิควิทยาการและมีความมั่งคั่งกว่ายุคใดๆ ก่อนสงคราม การฟื้นตัวของยุโรปไม่เพียงจะเป็นการเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ของยุโรปที่ทันสมัยและเข้มแข็งเท่านั้นแต่ยังสะท้อนศักยภาพของพลเมืองยุโรปในการบูรณะสร้างสรรค์ประเทศซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อจุดมุ่งหมายที่ชาวโลกส่วนใหญ่ให้การสนับสนุน ยุโรปจึงก้าวขึ้นได้อย่างมั่นคงอีกครั้งหนึ่งในช่วงระยะเวลาอันรวดเร็วและนั่นคือเรื่องราวความสำเร็จของยุโรปและโลกตะวันตกนับแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ เป็นต้นมา

บรรณานุกรม

- วิมลวรรณ ภัทรโรตม “Hossbach Memorandum : บันทึกที่ช่วยจำข้อลับ” ในสารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม ๔ อักษร H-K ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖), ๑๓๙-๑๔๒.
- สัญชัย สุวังบุตร “โอลิมปิก ค.ศ. ๑๙๓๖ : กีฬาแห่งสวัสดิภาวะ” วารสารราชบัณฑิตยสถาน ๓๔ : ๑ (มกราคม-มีนาคม, ๒๕๕๒), ๘๙.
- _____ . “Nazi-Soviet Pact; German Soviet Nonaggression Pact : กติกาสัญญา นาซี-โซเวียต, กติกาสัญญาไม่รุกรานกันระหว่างเยอรมัน-โซเวียต” ในสารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม ๕ อักษร L-O ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๑), ๖๐๙-๖๑๔.
- _____ . ราชอาณาจักรไทยได้รัฐธรรมนูญสู่สาธารณรัฐ : ฝรั่งเศส ค.ศ. ๑๘๑๕-๑๙๗๐ (กรุงเทพฯ : ศักติโลภาการพิมพ์, ๒๕๕๑), ๑๐๘-๑๑๑.
- อนันต์ชัย เลหาหะพันธ์ สัญชัย สุวังบุตร รัสเซียสมัยซาร์และสังคมนิยม พิมพ์ครั้งที่ ๓ แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ : ศักติโลภาการพิมพ์, ๒๕๕๓), ๓๘๒-๓๘๓.
- อนันต์ชัย เลหาหะพันธ์ “ยุทธนาวีมหาสมุทรแอตแลนติก : มิติใหม่ของการรบ” วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๗, ๑ (มิถุนายน-พฤศจิกายน, ๒๕๔๘), ๒๐๓-๒๑๕.
- Beller, Steven A Concise History of Austria (Cambridge : Cambridge University Press, 2006).
- Black, Jeremy War and the World (London : Yale University Press, 2000).
- Mawdsley, Evan World War II A New History (New York : Cambridge University Press, 2009).
- Roberts Andrew The Storm of War A New History of the Second World War. (London : Penquin Books, 2010).
- Roderick, Stackelberg Hitler’s Germany (London : Routledge, 1999).
- Lynch, Michael Nazi Germany (London : Hodder Arnold, 2004).
- Wall, Donald D. Nazi Germany and World War II (Belmont CA : Wadsworth, 2003), 124-125.